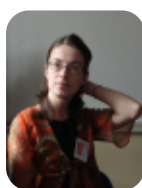

Sloboda zabíja Západ

Africký kardinál
Robert Sarah
analyzuje súčasnú
západnú civilizáciu
str. 3

Mat' stratégiu

Rozhovor
s mediálnou expertkou
Teréziou Rončákovou
o súčasných médiách
str. 11

Záchranca Viedne

Pred 420-rokmi sa narodil
Juraj Szelepcsényi, ktorý sa
hrdo hlásil k slovenskému
pôvodu
str. 23

Stratégia bez pravidiel

Fascinujú ma udalosti na Golgote. Nie svojou tragickou krutosťou, ale príbehom ohromného, nepochopiteľného milosrdenstva. Príbehom, ktorý sa mohol stať len Bohu.

Zrada, zajatie, zapretie, súd, pľuvance a facky, bolestná koruna, výsmech, bičovanie, kríž a... „Otče, odpusť im...“ (Lk 23, 34)

Ľuďmi utýraný Boží Syn sa u Otca za nich prihovára. Nech mi teológovia odpustia, ale ľudsky povedané – toto muselo dojsť aj Otca. Ba vďaka sv. Ambrózovi si dovoľím ísť ďalej: Otcovi to urobilo radosť. Sv. Ambróz totiž napísal: „Boh stvoril nebesia, no nikde som sa nedočítal, že by si bol odpočinul. Stvoril slnko, mesiac a hviezdy, no nikde som nečítal, že by si bol odpočinul. Ale keď stvoril človeka, odpočinul si, lebo konečne tu bol ktosi, komu mohol odpustiť hriechy.“

Aby sme si však rozumeli: Boh sa vôbec neteší z hriechov, ale z návratu hriešnika. On totiž miluje odpúšťať.

Možno to znie paradoxne, ale práve Božie milosrdenstvo je skúškou nášho kresťanstva. Sme totiž schopní zniesť toto nesmierne, priam bláznivé gesto? Naozaj nás nepohoršuje? Nie nadarmo sa Alessandro Pronzato pýta: „Sme schopní odpustiť Bohu jeho lásku?“ Slovom, sme ochotní prijať Božiu stratégiu milosrdenstva? Stratégiu, ktorá nerešpektuje tradičné pravidlá?

Vôbec to nie sú pohoršujúce otázky. Sú to totiž otázky postoja, zaradenia sa. Buď prijmem rolu márnوترatného syna, alebo rolu jeho staršieho brata. Buď „nie som hoden volať sa tvojím synom“ (Lk 15, 21), alebo „tolko rokov ti slúžim a nikdy som neprestúpil tvoj príkaz, a mne si nikdy nedal ani kozliatko“ (Lk 15, 30). Buď prosba „Spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva“ (Lk 23, 42), alebo rúhanie „Zachráň seba i nás“ (Lk 23, 39).

Uznanie hriešnosti verzus pedantné účtovníctvo. No v stratégii Božieho milosrdenstva účty nemusia vždy súhlasiť. A ani nesedia. Matematika vychádza nazmar. A tak sa tu láme náš postoj, tu je skúšobný kameň nášho kresťanstva.

Starší brat akosi preglgol dlžné kozliatko, ale oslava na počesť samopašníka? „Znášať bremeno dňa a horúčosť“ a dostať denár ako tí, ktorí „pracovali jedinu hodinu“, navyše ich ešte aj „postaviť na roveň nám“ (porov. Lk 20, 12)?

To nie je spravodlivé!

Áno, Božie milosrdenstvo nie je „spravodlivé“. Alebo je nám milšie dostávať spravodlivo, „čo sme si skutkami zaslúžili“ (Lk 23, 41)? Žiadať kozliatko či o denár viac?

Urobiť Bohu radosť. Byť „ktosi, komu môže Boh odpustiť

John Kohan: Návrat márnوترatného syna

hriechy“. Prijať Božiu stratégiu milosrdenstva. Pretože, ako napísal sv. Ján Pavol Veľký, „v svojej vlastnej podstate sa milosrdenstvo prejavuje ako znovu ocenenie, ako dolovanie dobra spod vonkajších nánosov zla, ktoré je na svete a v človeku“.

Byť v očiach Boha znovu ocenený. Príbeh, ktorý sa stáva nám ľuďom. Fascinujúce...

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Pán nečaká niečo od nás, ale nás samotných.

Kyrylla Spieckerová

Taliansky fyzik prichádza z vedeckou hypotézou potvrdzujúcou Kristovo zmŕtvychvstanie

Big Bang na plátne?

Pri príležitosti dvojstého výročia narodenia sv. Jána Bosca bude od 19. apríla až do 24. júna mimoriadne vystavenie Turínskeho plátna. Relikviu Umučenia Pána si chce uctiť aj pápež František, ktorý navštívi Turín v dňoch 21.–22. júna.

Svätý Otec pri oznámení svojej pastoračnej cesty do hlavného mesta piemontského regiónu povedal: „Muž z plátna nás pozýva ku kontemplácii Ježiša Nazaretského, nabáda nás k výstupu na Kalváriu a k ponoru do výrečného ticha lásky.“

Už dlhé roky vedcov i laikov zaujíma, ako sa muž zabalený v plátne z neho dostal. Na túto a ďalšie otázky odpovedá vedný odbor sindonológia, teda „veda o ľanovom plátne“.

Jeden z významných sindonológov je taliansky fyzik prof. Giuseppe Baldacchini (na obr.), pracovník výskumného ústavu ENEA (Agenzia nazionale per le nuove tecnologie, l'energia e lo sviluppo economico sostenibile). Výsledky svojho výskumu zhrnul pred dvoma rokmi do všeobecne prístupného skriptu. Vypočítava v ňom jedenásť určujúcich vedeckých prvkov, ktoré potvrdzujú pravosť plátna.

LABORATÓRNE DÔKAZY

„Ak by relikvia bola stredoveký podvrh, jej autorom by bol najgeniálnejší falšovateľ všetkých čias,“ tvrdí Baldacchini. Podľa neho by musel totiž poznať určité technológie a informácie pred ich vynájdením a rozšírením.

„Vedecké odhalenia ostatných dvoch rokov sa týkajú novej metódy mechanického datovania plátna. Bol objavený svetelný kruh okolo tváre na plátne, čo opätovne otvorilo debatu o takzvaných „temných storočiach“ plátna, teda o rokoch, ktoré predchádzali roku 1300, kde nie sú dobre známe fakty, týkajúce sa tohto obrazu,“ povedal taliansky vedec pre „Rádio Vatikán“.

Na otázku, ako sa však obraz na plátne sformoval, povedal: „Táto skutočnosť ma od samého počiatku zaujímala zo všetkého najväčšie. Ako fyzik som mohol predložiť hypotézu, že vznik obrazu zapríčinila energetická explózia. Túto hypotézu sme laboratórne overovali pomocou veľmi zvláštnych lasero-

vých zdrojov. Po veľmi dlhej práci sme skutočne zistili, že za určitých podmienok môžu tieto laserové zdroje vytvárať obrazy podobné tým na plátne. Hypotéza, že obraz na plátne vznikol svetelným žiarením, sa tak potvrdila v rámci prísnych vedeckých metód.“

ANIHILÁCIA

Podľa profesora Baldacchiniho plátno neobsahuje stopy zahŕňajúcich kvapalín a plynov, ktoré sa tvoria zhruba štyridsať hodín po smrti. „Tak dlho telo v plátne nebolo, ale tiež ani omnoho menej a to kvôli nálezu krvavých škvŕn,“ spresnil taliansky profesor a dodal: „Krvavé škvŕny sa museli utvoriť skvapalnením už zrazenej krvi v procese hemolýzy, teda rozpadu červených krviniek, pri ktorom sa uvoľňuje hemoglobín, čo si vyžaduje určitý čas.“

Taliansky fyzik tvrdí, že telo nebolo z plátna odstránené manuálne, pretože „jeho odtiahnutie by narušilo krvavé škvŕny“. „Zmizlo v anihilačnom procese,“ vyjadril Baldacchini svoj vedecký názor (anihilácia je proces vo fyzike elementárnych častíc, ktorý môže nastať, keď sa zrazí častica so svojou antičasticou; pôvodné častice zanikajú a ich hmota sa premení na nejakú formu energie – pozn. red.).

„Tu sme na poli hypotézy. Ak je pravda, že obraz na plátne sa vytvoril krátkym a veľmi intenzívnym svetelným žiarením, potom sa môžeme pýtať, ako toto žiarenie nastalo. Existuje už mnoho hypotéz, ktoré kolujú niekoľko rokov, ale všetky majú nejakú chybu. Chýbajú v niektorom aspekte fyzikálnych zákonov, ako ich doteraz poznáme. Tak som teda predložil hypotézu anihilácie. Z môjho pohľadu je jediná, ktorá dokáže vysvetliť, čo sa stalo a to bez toho, aby odporovala známym fyzikálnym zákonom. Zároveň aj rešpektuje doteraz známe historické fakty,“ zdôvodnil profesor Baldacchini svoju hypotézu.

BEZ ROZPORU

Podľa fyzika je proces anihilácie jediný fyzikálny jav, ktorý vedie k úpl-

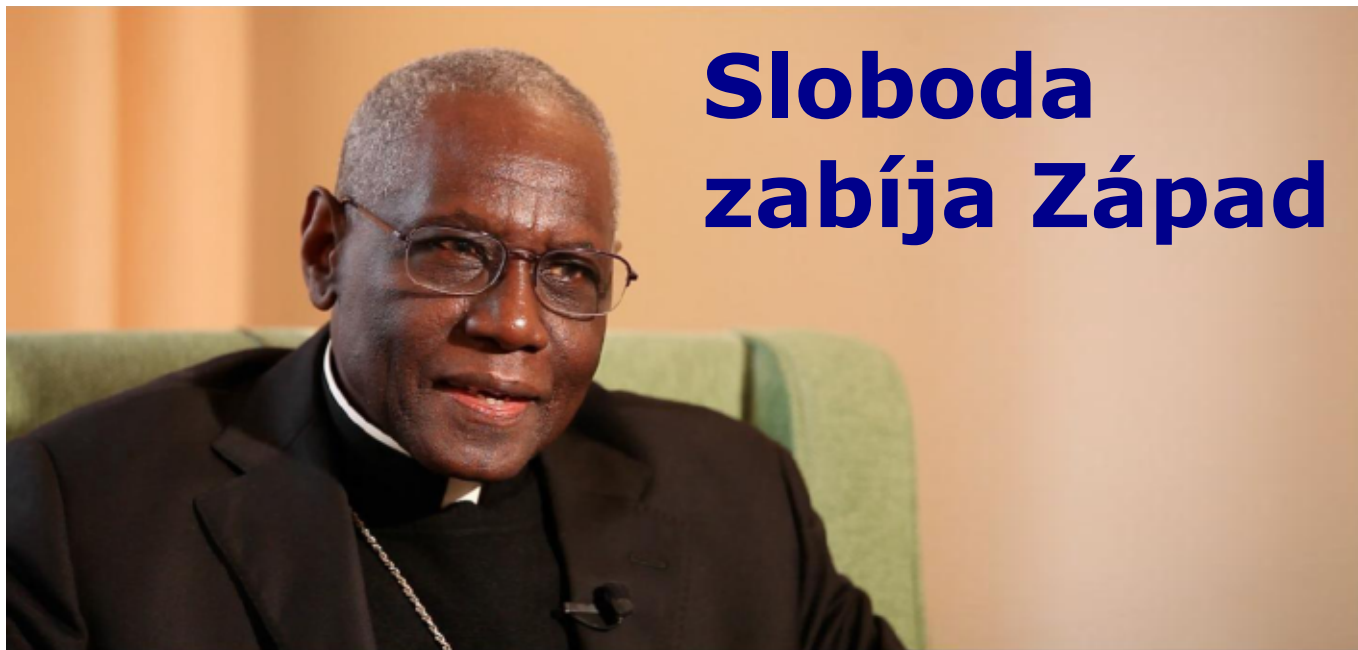
nému zmiznutiu hmoty a k utvoreniu odpovedajúcej energie, pričom zostávajú zachované pôvodné veličiny látky ako napríklad jej hmotnosť a podobne. „Tento proces sa dá dnes laboratórne vykonať len na úrovni elementárnych častíc, no vo väčšom meradle dominoval v prvopočiatkoch existencie vesmíru, ihneď po veľkom tresku,“ upozornil sindonológ. Podľa neho teória anihilácie v sebe navyše zjednocuje charakteristiky predchádzajúcich hypotéz. „Táto teória netvrdí nič iné, ako to, že sa telo v plátne odhmotnilo a okamžite zhmotnilo na inom mieste, buď živé alebo mŕtve, čo pre fyzikálne zákony nie je rozdiel. Veda tak nie v rozpore s evanjeliom, ktoré telo popisuje ako vzkriesené, a teda živé,“ vysvetľuje taliansky fyzik.

„Ako vedec sa pred mystériom Turínskeho plátna staviam s nesmiernou zvedavosťou,“ priznáva prof. Giuseppe Baldacchini, no vzápätí dodáva: „Bádanie je skutočne fascinujúce. Keď nedokážeme problém vyriešiť, čo je súčasť nášho remesla, ideme až na hranice súčasných vedeckých objavov. Zároveň však ako veriaci človek vidím, že všetky znamenia prítomné na plátne sa zhodujú s tým, čo evanjelia píše o Ježišom utrpení a smrti. Myslím si, že to by nás malo viesť k úvahe o pravdivosti tézy, ktorú mnohí spochybňujú.“

-red-/RV

(Snímky: ENEA, wiki)

Africký kardinál Robert Sarah v svojej knihe analyzuje súčasnú západnú civilizáciu

Sloboda zabíja Západ

Guinejský kardinál ROBERT SARAH, ktorého na sklonku minulého roka vymenoval pápež František do čela Kongregácie pre bohoslužbu a sviatosti, vydal nedávno vo Francúzsku knihu *Dieu ou rien (Boh alebo nič)*, v ktorej analyzuje súčasnú západnú civilizáciu. Jeho pohľad je cenný práve preto, lebo je rýdzo africký.

Podľa afrického kardinála Západ dnes žije ako by Boh neexistoval. „Ako však mohli krajiny so starobylými kresťanskými a duchovnými tradíciami zradiť svoje korene až do takejto miery?“ – pýta sa kardinál Sarah. Keďže konzekvencie „zrady“ sú natoľko dramatické, kardinál sa pokúsil pochopiť pôvod tohto javu.

Kardinál v knihe tvrdí, že Západ sa rozhodol dištancovať od kresťanskej viery pod vplyvom osvietených filozofov a politikov, ktorá je im poplatná. Aj napriek tomu, že jestvujú živé kresťanské spoločenstvá, väčšina západnej populácie už nevidí v Ježišovi viac než nejakú ideu, ešte menej potom osobu, ktorú apoštoli a početní svedkovia evanjelia stretli, zamilovali si ju a zasvätili jej celý svoj život.

VOĽBA VÔLE

Toto dištancovanie sa od Boha nie je produktom úsudku, ale vôle oddeliť sa od neho. „Ateistická orientácia je takmer vždy voľbou vôle. Človek nechce uvažovať o vzťahu k Bohu, pretože sa sám chce stať Bohom,“ píše Mons. Sarah. Za vzor moderného človeka uvádza Prometea, ktorý sa rozhodol bohom ukradnúť posvätný oheň a dať ho ľuďom: „Človek prijal logiku privatizácie, a nie adorácie Boha. Pred nástu-

pom osvietenského hnutia boli takéto individuálne postoje menšinové.“

Podľa kardinála Saraha nachádza ateizmus hlavný zdroj vo vyhrotenom individualizme európskeho človeka. „Jednotlivec-vládca, ktorý stále väčšmi aspiruje na určitú formu absolútnej autonómie či nezávislosti, je naklonený zabudnúť na Boha.“

**Človek, ktorý sa považuje
za úplne slobodného,
odmieta všetko, čo vníma
ako donútenie,
vrátane akejkol'vek formy
závislosti vo vzťahu k Bohu.
Odmietla autoritu Boha.**

Toto hľadanie absolútnej slobody zahrňuje v sebe v morálnej rovine postupné odmietanie etických princípov a pravidiel. „Individualistický vesmír sa sústreďuje výhradne na človeka, ktorý si už neprípúšťa nijakú povinnosť. Z tohto hľadiska sa na Boha nazerá ako na toho, kto tvorí prekážky, aby uväznil našu vôľu ukladáním zákonov. Človek, ktorý sa považuje za úplne slobodného, odmieta všetko, čo vníma ako donúte-

nie, vrátane akejkol'vek formy závislosti vo vzťahu k Bohu. Odmietla autoritu Boha,“ analyzuje Mons. Sarah, prečo sa Boh pre dnešného človeka stáva nepriateľ človekovej autonómie a slobody.

Z OTCA LEN ARCHITEKT

„Ateizmus tak reprezentuje vôľu ignorovať rozum, ktorý by nás odkazoval k nášmu Stvoriteľovi, pravému svetlu, ktoré nám ukazuje cestu života,“ píše africký kardinál. Z toho vyvodzuje, že istí filozofi podľa tejto logiky už nehovorili o Bohu ako Otcovi, ale o architektovi vesmíru. „Technika v človeku vyvoláva dojem, že je vládcom sveta. Stáva sa teda jediným riadiacim činiteľom priestoru bez Boha,“ hovorí Mons. Sarah, no upozorňuje, že veda by však „nemala človeka od Boha vzdďaľovať, ale naopak – mala by ho približovať k Božej láske“.

ZATEMŇOVANÝ BOH

Podľa kardinála Saraha sa v postmodernom svete „Boh stal zbytočnou hypotézou“, ktorá sa rôznym sféram života stále väčšmi vzdďaľuje. „Myslím si, že ľudia, ktorí chcú svojím životom uchovávať prítomnosť Boha, musia poznať subtilnosti, ktoré ich môžu zaviesť či zviest' k praktickému ateizmu, vyprázdniť ich vieru a urobiť z nich niekdajších pohanov, ľudí žijúcich bez nádeje a bez Boha, ako o tom píše sv. Pavol v Liste Efežanom (2,12),“ varuje prefekt Kongregácie pre bohoslužbu a sviatosti. Podľa neho si dnes nemôžeme neuvedomovať spôsob, ktorým je Boh systematicky zatemňovaný a „znečistení ľudia nastupujú na loď, ktorá ich odváža preč od Neba“.

RELATIVIZMUS

Súčasný relativizmus je podľa kardinála Saraha filozofickou osou terajších západných demokracií, ktoré odmietajú uznať, že kresťanská pravda presahuje všetky ostatné. „Úplne vedome popierajú Kristove slova: „Ja som cesta, pravda a život. Nik nepríde k Otčovi, iba cez mňa“ (Jn 14,6).

Kardinál ďalej upozorňuje, že v relativistickom systéme sú „všetky cesty možné ako rozmanité zlomky jediného prúdu pokroku“. „Obecné dobro by malo byť produktom stáleho dialógu všetkých, stretnutím rôznych súkromných názorov, vežou Babylonského bratstva, kde každý má kúsok pravdy. Moderný relativizmus si nárokuje, že je vtelením slobody,“ píše Mons. Sarah a dodáva, že v tomto zmysle sa „sloboda stáva agresívnou povinnosťou veriť, že nijaká nadradená pravda neexistuje“. Podľa kardinála sa „v tomto novom Edene“ človek stáva slobodný, keď odmietne pravdu zjavenú Kristom. „Spoločné súžitie sa stáva nevyhnutným horizontom, v ktorom môže mať každý jedinec vlastnú morálnu, filozofickú a náboženskú víziu. V dôsledku toho núti relativizmus človeka, aby si tvoril nové náboženstvá, obývané rozmanitými viac-menej patetickými božstvami, rodiacimi sa a umie-

rajúcimi na základe pudov, v svete, ktorý nemôže pripomínať staroveké pohanstvo,“ opisuje súčasnú situáciu na Západe africký kardinál.

Mons. Sarah upozorňuje aj na smutný fakt, že v „týchto totalitných okovách“ stráca Cirkev svoj absolútny charakter, jej vierouka, učenie a jej sviatosti sú čo do ich náročnosti a nutnosti prakticky zakazované či umenšované: „Nevesta Božieho Syna je odsúvaná na okraj, je vystavená pohrdaniu, ktoré

rodí christianofóbiu, pretože predstavuje trvalú prekážku.“ Podľa kardinála je konečným cieľom filozofického relativizmu zánik Cirkvi v dôsledku jej „postupného rozpúšťania“. „Relativisti túto udalosť nedočkavo vyzerajú a očakávajú a vládovia tohto sveta spolu s nimi. Pracujú na advente kráľovstva temnôt,“ píše v svojej najnovšej knihe guinejský kardinál Robert Sarah.

-red-/RV

(Snímky: VCN)

Vyšlo **aprílové** číslo Našej Žilinskej diecézy.

- Bolesť aj hrdosť v Sýrii •
- Kláštor Poličany •
- Biskup Ludovick Minde •
- Rozhovor s doktorom Vršanským •
- Mons. Michal Šinský •
- Manželia Lehockí •
- Boží dar pre našu lásku •
- Sestra Pia:
„Boh rozbil moje prestavy o povolanie...“ •

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Nedostal sa k vám časopis?

Napište nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

REKTOR
UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD.

a
VEDECKÁ RADA UK

pozývajú

v rámci cyklu
celouniverzitných profesorských prednášok

na profesorskú prednášku

prof. Dr. phil. Emílie Hrabovec

profesorky Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty UK

na tému

SLOVENSKO A SVÄTÁ STOLICA
V KONTEXTE STUDENEJ VOJNY
A VATIKÁNSKEJ VÝCHODNEJ POLITIKY

Prednáška sa uskutoční
dňa 29. 4. 2015 o 17.00 hodine
v Auditóriu Maximum Právnickej fakulty
Univerzity Komenského
Šafárikovo nám. 6, Bratislava.

Napriek obrovskému množstvu informácií, médiá nás zasypávajú nepodstatnými správami

Kríza (ne)informácií

Čoraz hlasnejšie a čoraz častejšie sa začína hovoriť o civilizačnej kríze Západu. Či si to chceme pripustiť alebo nie, ide najmä o morálnu krízu. Je úplne zákonité, že odraz celospoločenského diania sa prejavuje aj v masmédiách.

Aj keď médiá a politici už niekoľko rokov doslova verklíkujú tézu o hospodárskej kríze, verklíkujú však dôsledok, nie príčinu. Kľúčovým omylom dneška je totiž populárna predstava, že to, čo prežívame, je finančná alebo ekonomická kríza.

Kríza však nemusí byť vždy katastrofálna, spravidla trvá len niekoľko rokov a na globálny systém pôsobí v konečnom dôsledku ozdravujúco.

ÚPADOK

Našu generáciu však zasiahla prílivová vlna oveľa dramatickejších a ďalekosiahlejších zmien. To, čomu čelíme, je globálny úpadok civilizácie ako takej. A nebudeme asi ďaleko od pravdy, keď povieme, že nás čaká zdĺhavé obdobie postupného, možno trochu nerovnomerného úpadku, ktoré môže trvať aj niekoľko desiatok rokov, ba i storočí. Futuroológovia varujú, že občas možno budeme mať pocit, že situácia sa stabilizuje, ale vzápätí upadneme do ešte hlbšej depresie. Je však otázne, či je z tohto trendu akési vyslobodenie. Dlhodobé štúdium vzostupu a pádu civilizácií v dejinách ľudstva nám priveľký optimizmus nevlieva...

Prirodzene, že mocní tohto sveta, ktorí v podstate určujú globálny vývoj, skutočné príčiny súčasného stavu západ-

nej spoločnosti marginalizujú. Je to svojím spôsobom aj prirodzené, pretože sa veľmi ťažko priznáva „autorstvo“ demoralizácie. Keďže majú k dispozícii kľúčové médiá, zamlčovanie či prekrúcanie pravdy sa deje práve cez ne. Niet sa preto čo diviť, že čoraz viac kritiky sa vznáša nad kedysi serióznymi médiami. A tak sa oprávnené vynára otázka, čo je dnes seriózne či objektívne médium.

Z OBSAHU PRODUKT

Mnohé naznačuje aj popredný svetový odborník na masmédiá Denis McQuail. Podľa neho sa súčasná žurnalistika nachádza na pomyselnom rázcestí, ktoré môžeme chápať ako krízu *sui generis*. „Najmarkantnejšie to poznať na práci samotných novinárov. Vďaka terajšiemu nastaveniu trhu sa z mediálnych obsahov stávajú produkty,“ hovorí D. McQuail. Médiá sa tak stávajú čoraz komerčnejšie a tým aj ich obsah. Sú triviálne, prevládajú v nich odpadové správy a bulvár, typické je krátkodobé vnímanie správ, ako aj komunikácia prostredníctvom krátkych správ. Víťazi fragmentácia, ktorej ústredným prvkom je predovšetkým zahrnutie zábavnej funkcie do každého mediálneho výstupu. Americký profesor Neil Postman však upozorňuje: „Problém nie je v tom, že

médiá ponúkajú zábavu, ale v tom, že všetko prezentujú ako zábavné.“ A philadelphský arcibiskup Charles Chaput dodáva: „Zločin, vojna, verejné ponižovanie, sexuálna intimita, bolesť, politické vodcovstvo – množstvo našich skúseností s týmito fenoménmi pochádza z televíznych šou.“

NIEKTO V POZADÍ

Je prirodzené, že médiá vďaka informačnej plytkosti „nezaťahujú na hlbinu“. Zahmlievanie množstva dôležitých informácií a imperatív stručnosti vedú k umelej jednoduchosti. Fakty, čo nepasujú do šablóny sa často ignorujú, a tak vzniká zvláštny paradox: Napriek tomu, že sa na nás valí obrovské množstvo nepodstatných informácií, žijeme v časoch nedostatku podstatných informácií.

To, čo sa dostáva do hlavných správ či na titulné strany vôbec nemusí byť udalosť s najvyššou prioritou dôležitosti, ktorá skutočne zásadne ovplyvní niekoho život. A tak sa divák, poslucháč či čitateľ stávajú nič netušiacou obeťou niekoho rozhodnutia. Ten niekto totiž určil, čo a akým spôsobom sa bude medializovať. Pritom ten niekto je takmer určite motivovaný vlastnými politickými, komerčnými či inými mocenskými záujmami.

Pritom v ponuke spravodajstva sa nič nezmenilo ani vznikom online médií. „Máme viac priestoru, ale tomu zase dominujú globálni hráči,“ hovorí Kunda Dixit, bývalý reportér BBC.

LAVÍNY CYNIZMU

K. Dixit upozorňuje na ďalšiu smutnú skutočnosť: „Všetkých nás valcuje mediálna lavína cynizmu. Verejnosť nemá relevantné informácie, a tak stráca nádej.“

Ako je známe, médiá veľmi rady udržiavajú stereotypy, ktorým dominujú katastrofy, nehody a počty mŕtvych. No zároveň výraz *tretí svet* akoby automaticky znamenal aj informačne až treťotriednu kategóriu. Globálne nedôležité krajiny sa dostanú do druhej až tretej vlny správ len vďaka tragédiám, no že sa v niektorej z nich napríklad za poslednú dekádu znížil počet úmrtí matiek pri pôrode, novorodencov a detí o viac ako polovicu či sa významným percentom znížila negramotnosť, stúpila priemerná dĺžka života, sa však v správach

» »

neobjaví. „Niečo nie je v poriadku, ak médiá nedokážu ponúknuť aj pozitívne správy,“ dodáva K. Dixit.

NEVYVÁŽENOSŤ

Nikto netvrdí, že médiá by mali byť plné len pozitívnymi správami. Chýba však nejaký balans, vyváženosť. „Svetové televízne stanice a agentúry informujú dookola o tom istom: USA, Afganistan, zlá Čína, nebezpečná Severná Kórea... Vyjadrenia politikov, hrozby, postoje, aliancie, mŕtvi vojaci a civilisti zo západnej pologule... To všetko má však v správach väčšiu cenu ako problémy konkrétnych ľudí v tých najmenej dôležitých krajinách tretieho sveta,“ poukazuje na tvrdú realitu Kunda Dixit.

Táto nevyváženosť sa priam rukolapne prejavila aj v tragických udalostiach v Paríži a v Keni. Teroristický útok na redakciu časopisu *Charlie Hebdo*, pri ktorom zahynulo celkovo 17 obetí, sa vysielal v priamom prenose a týždeň sa takmer o inom ani nepísalo. No útok islamských teroristov na Moiovej univerzite v Keni, pri ktorom útočníci popravili 143 kresťanov, sa dostal v podstate len do druhej vlny správ. Je smutné, keď ničeniu historických pamiatok fanatickými islamistami sa médiá venujú na väčšom priestore, ako vraždeniu kresťanov tými istými fanatikmi.

Veru, mocní tohto sveta a majitelia médií majú „svojskú“ optiku...

Váhy sociálnej spravodlivosti a ekonomickej spravodlivosti sú úplne pokrivené a balans je zle nastavený. Prevažuje strana, na ktorej sú mocní, silní a bohatí. Na druhej strane je chudoba, znevýhodňovaná a zneužívaná masa, ženy, deti, skrátka všetci tí, ktorí nemajú hlas v médiách. A žiaľ, je to drvivá väčšina sveta...

DVA SVETY

Je otázne, či sa v súčasnosti nájde niekto, kto by zmenil nastavenie a smerovanie súčasných médií, kto by dal „príkaz“ na odpútanie sa od klasických tém v spravodajstve a na hľadanie skutočných príbehov reálnych ľudí, na spracovanie tém, ktorými sa môžu zmeniť veci k lepšiemu a dať hlas naoko nemým.

Preto sa niet čo diviť, keď už spomínaný D. McQuail hovorí: „Rozlišujeme dve súčasné mediálne krízy. Prvá by sa dala charakterizovať ako ekonomická kríza médií. Druhá kríza však existuje v samotnej žurnalistike ako profesii. Ľudia, ktorí v médiách pracujú, sú hnaní ekonomickou stránkou vecí, kvôli čomu sa mnoho ráz vytráca ich kreatívni potenciál.“

Český jezuita P. Milan Glaser v *Rádiu Vatikán* povedal: „Akoby boli dva svety, v ktorých žijeme. Jeden je konkrétny a každý jednotlivec v ňom prežíva svoje osudy i osudy svojich blízkych; druhý je mediálny a všetci sú s ním viacmenej abstraktne konfrontovaní. Ne-

zriedka sa zdá, že tento abstrahovaný svet, vykreslený médiami, ovplyvňuje ten prvý, konkrétny a bežný svet medziľudských vzťahov a citov oveľa väčšie než je to v obrátenom smere a ako by to mohlo a malo byť.“

PAVOL PRIKRYL

Nič nové pod slnkom

Johna Swintona, bývalého šéfredaktora novín New York Times, vyzvali v roku 1880 na jednom večierku, aby pripil na nezávislosť novín.

John Swinton pobúrený výzvou povedal: „V súčasnosti v Amerike neexistuje nezávislá tlač. Viete to vy, viem to aj ja. Ani jeden z vás sa neodváža napísať svoj úprimný, pravdivý názor, a keď ho napíšete, dopredu viete, že sa neobjaví v tlačí. Ja som týždenne platený za to, aby som svoj úprimný názor nedával na papier. Vy ste platení za to isté a každý z vás, kto by bol taký hlúpy, aby písal svoje úprimné názory, by skončil na ulici a hľadal si inú prácu. Keby som si dovolil, aby sa moje úprimné názory objavili v novinách, stratil by som do dvadsiatich štyroch hodín zamestnanie. Úlohou žurnalistu je zničiť pravdu; dokonale klamať; prekrúcať; byť prešibaný; plaziť sa pred Mamonom a predat' svoju krajinu i svoju rasu za svoj každodenný chlieb. Vy to viete a ja to viem. Čo je to za hlúposť pripíjať si na nezávislú tlač. My novinári sme len nástroje a vazali bohatých ľudí za scénou.“

Karikatúra súčasného novinára podľa *Necyklopédie*, pri ktorej je podobnosť čisto (ne)náhodná

Homo acta populi

Na portáli *Necyklopédia* je pod heslom *Novinár* uvedená vtipná charakteristika súčasného novinára. Keďže bez vetra sa lístok nepohne, uverejňujeme (miestami) nadnesený pohľad na „mienkotvorcu“.

Novinár (lat. *homo acta populi*, angl. *presstitute*) je profesionálny šíriteľ pravdy, ktorého zamestnáva nezištné vlastenecké cítenie a blaho krajiny, pre ktorú pracuje.

Prvoradým záujmom novinára je informovať o najdôležitejších, užitočných veciach (ktoré veci sú najdôležitejšie sa novinár dozvie od svojho vlastníka.)

Jeho revírom je celý svet, jeho bránou k verejnosti sú rôzne médiá od televíznych novín po rôzne iné noviny, či už papierový *Nový Žväst* a podobné 7-dňové skvosty.

VLASTNOSTI

Novinár chce dosiahnuť bezpečnosť pre verejnosť a hlavne včas informovať a varovať pred všetkými rizikami. Je absolútne všeobecný polyglot, všetkému sa rozumie a dokáže chápať všetky súvislosti. Chápe podstaty tak ako detaily, dokáže liečiť, dokáže odhadnúť kedy treba zabiť a kedy niekto zlyhal. Novinár vie ako sa robí hoc aj riadený odstrel. Nahradzuje ústa, oči, uši a najmä mozog občana. Radový novinár je náš, lebo má takisto ako radový dopisovateľ *Necyklopédie* spravidla titul *redaktor*.

ODBORNOSŤ

Novinár dokáže odhadnúť vhodného darcu na transplantáciu pečene, adepta na stavbu diaľnice, vie, kto nešetrí a koho poškodí pri tendroch. Radí, lebo vie, koľko dokáže štát poskytnúť mierových síl OSN, NATO, CENTO, vie odhadnúť potenciálne nebezpečenstvo z Kuby či Iránu... Vie, aké prístroje potrebujú nemocnice a kedy pred ním padne na kolená ktorákoľvek hospodárska kríza. Pozná hrozby sprava a plytvanie zľava.

Novinár má svoje vierohodné dôverné zdroje, ktoré nechce nikomu prezradiť. Vždy nájde toho najväčšieho experta, odborne najzdatnejší mozog na daný problém.

Vyšťudovaný novinár sám o sebe je zrelý byť hovorcom kohokoľvek, vrátane vládcov či firiem, ba aj výrobcov atómovej energie.

Aj novinár je iba človek, a tak sa musí živiť prácou alebo predstieraním práce.

DENNÁ RUTINA

Aj novinárova práca je ako každá iná. U novinára to znamená, že popri článkoch, ktoré menia svet, musí denne vypotiť aj *iks* obyčajných článkov, ktoré len vyplnia priestor. K tomuto mu pomáhajú tri veci: konkurenčná tlač, internet a *Google Translator*.

Sú však veci, ktorým sa svedomitý novinár vždy vyhne: *Slovník slovenského jazyka*, *Pravidlá slovenského jazyka*, vedec či iný odborník vnucujúci svoj názor (na ponuku odborného názoru k téme, o ktorej sa píše, novinár odpovedá, že takýto bezplatne poskytnutý názor je ochotný zverejniť len ako inzerciu a teda za poplatok). To, že uvedeným spôsobom môže vzniknúť úplne nová kvalita, o ktorej autori pôvodných textov nemali ani tušenie, sa dnes všeobecne uznáva a Columbia University začala udeľovať Pulitzerovu cenu za preklad.

V televízii a v rozhlase zas nechávajú novinári zaznieť pravdu z úst renomovaných ekonómov, právnikov či sociológov, ale aj astrológov, ufológov, či numerológov či iných fundovaných paranormálnych vedeckých fenoménov, za ktorých by sa nehanbila ani *Necyklopédia*. U tých normálnejšie znejúcich profesiách (napr. ekonóm) vám udrie do očí, to, že to „ucho“, čo sa vyjadruje k reformám či štátnemu rozpočtu, môže byť podľa vzhľadu aj maturant či baka-lár, respektíve práve dostal prvú príležitosť reálneho zárobku (aspoň fúzy mu mohli v maskérni nalepiť). U takých sociológov zas odborník vždy upúta povedomým priezviskom. Aj tu platí, že skutočného odborníka do vysielania nepustia, aby nenučil.

OBETAVOSŤ A OBJEKTIVITA

Novinár nikdy nespí. Je platený, no zároveň aj objektívny a neúplatný. Pozná a stráži všetky hrozby. Kedykoľvek nám ukáže, kto má zápchu v Bratislave. Ukáže nám aj, že v piatok je vážne preťažená diaľnica na východ Slovenska a v nedeľu úsek pri kúpalisku. Na vlastné oči vidí, ako sa mesto borí s novými 3 centimetrami čerstvého snehu. Vidí aj to, ako praská vodovodné po-

trubie a riava sa valí ulicami. Novinár s kameramanom stoja ako prví v chlade pri ceste pri havarovanom aute a čakajú na pomalú záchranku a hasičov, aby informovali o tom, ako sa nikto nesnaží pomôcť za peniaze daňových poplatníkov.

Novinár sa s ničím „nepára“, vytiahne nedostatky na svetlo. Jeho módna polícia informuje o fatálnom zlyhaní v odevoch celebrit a praniej to. Vždy vie, koho skritizovať a komu podľa zákona negácie zmobilizovať fanklub.

Vie vždy ovládať náhodu a byť na tom správnom mieste, vtedy, keď sa celebruje nevera, sedemnásť nemanželské dieťa či iný škandál. Iba novinárovi jeho záhadné, ale dôveryhodné zdroje poskytnú videonahrávky z mobilných telefónov.

NÁROČNOSŤ POVOLANIA

Práca investí/-gatívnych novinárov je náročná. Ved' vedieť nastaviť tú správnu mimiku a guľanie očami k vete: „Čaká nás ďalšie zdražovanie...“ a pokračovať o produkte sponzora skrytej reklamy, nemôže hocikto. Novinár to skrátka dokáže. Vie, kedy nás zaujíma trh s nehnuteľnosťami, kedy chceme drahú naftu, kedy spoľahlivú cestovnú kanceláriu či sprostredkovateľa práce v zahraničí. Novinár nás nastaví na to, kedy sa v obchodných centrách práve konajú zľavy. Nemusí byť konkrétny, hlavne aby bol presný.

Mysliacej bytosti musí po tomto všetkom mimovoľne prísť na um: Nezačínal aj Chuck Norris ako novinár? Ved' aj Superman ním bol... -r-

Zvýšený záujem médií o dianie v Cirkvi paradoxne odhaľuje ich proticirkevný postoj

Cui bono?

V ostatnom čase badať zvýšený záujem médií o dianie vo Vatikáne či v Cirkvi ako takej. Tento záujem však zároveň odhaľuje nielen nelichotivý stav v médiách, ale aj ich úsilie o „zosvetštenie“ Cirkvi.

Tridsaťpäťročný rozdiel medzi voľbou sv. Jána Pavla Veľkého a Františka obsahovo výrazne posunul monitoring a komentáre o dianí v Cirkvi. Kým poľský pápež zaujal celý svet najmä krajinou pôvodu a početnými zahraničnými cestami, no jeho zásadné postoje v učení Cirkvi médiá kritizovali či prehliadali, krajina pôvodu argentínskeho pápeža už nebola pre médiá také sústo, zato jeho výroky vyvolávajú veľký mediálny ohlas.

A tak sa natíska otázka: Čo sa vlastne zmenilo?

Odpoveď je prostá: Média. A to najmä vďaka ich liberalizácii a bulvarizácii. Keď k tomu pridáme rozmáhajúcu sa povrchnosť a čoraz väčšiu a čoraz častejšie priam žalostnú neznalosť cirkevnej problematiky zo strany novinárov, tak vzrastajúci záujem médií o cirkevné dianie zrazu nadobúda iný rozmer, ktorý sa však len ťažko dá označiť za pozitívny.

IGNOROVANIE

Aj keď médiá s nadšením prijímali prvé kroky a výroky pápeža Františka, až dokonca vznikla istá „františkománia“, veľa z jeho konania si novinári vykladali po svojom, resp. úplne ignorovali.

Po naplnení Františkových dvoch rokov na Petrovom stolci vyšli ich rôzne hodnotenia. Všetky sa však v podstate zhodovali v tom, že František je revolucionár, ktorý mení pohľad Cirkvi takmer na všetko, najmä však na jej morálne učenie. Ako najčastejší dôkaz udávali jeho tolerantný názor na homosexuálov. Dookola sa vytáhovala veta, ktorú František povedal v júli 2013 v lietadle pri návrate z Brazílie: „Ak je niekto gay a hľadá Boha v dobrej vôli, kto som ja, aby som ho súdila.“ Aj keď vatikánske tlačové stredisko viac ráz upozornilo, aby sa význam citovanej vety nevytrhával z kontextu, médiá naďalej špekulovali, že uznanie homosexuálnych párov zo strany Cirkvi je už takmer „na spadnutie“.

No zrazu, v polovicike tohto apríla, „tolerantný pápež voči menšine gayov

a lesbičiek“ urobil niečo, čo „by ste od neho určite nečakali“ (www.aktualne.sk): Pápež František totiž odmietol potvrdiť výber Laurenta Stéfaniho za veľvyslanca Francúzska vo Vatikáne, pretože žije v homosexuálnom zväzku. A tak si zrazu médiá začali klásť otázku, či je „tolerancia pápeža len mýtus“ (www.aktualne.sk). To, že mesiac predtým bol v očiach všetkých svetských médií „zástanca gayov a lesbičiek“ sa zrazu zabudlo...

PREKRÚCANIE

Prípadoch s vysvetľovaním si pápežových slov po svojom je viacero. Napríklad začiatkom tohto roka substitút Štátneho sekretariátu Vatikánu Mons. Angelo Becciu pre taliansky katolícky denník *Avvenire* povedal, že „pápeža zarmútilo“ mediálne podanie jeho vyjadrenia počas návratu z Filipín: „Niektorí si myslia, odpusťte mi ten výraz, že na to, aby sme boli dobrými katolíkmi, musíme byť ako kráľiky?“

Mons. Becciu, ktorý bol tiež prítomný na tlačovke na palube lietadla, tlmočil pápežovo „prekvapenie“ nad tým, že jeho slová zámerne povedané v hovorovej reči mnohé média necitovali v ich vlastnom kontexte, ale po svojom. A tak sa svet vďaka „vlastnej optike“ médií, aj tých slovenských, dozvedel, že „pápež odkázal veriacim, nech sa nemnožia ako kráľiky“. Korunu všetkému zasadil prezident Ústredného zväzu nemeckých chovateľov plemenných králikov Erwin Leowsky, ktorý sa verejne ohradil voči pápežovmu vyjadreniu. Je príznačné, že rozhorčenie pána Leowského uverejnili všetky médiá (aj slovenské), no o pápežovom „smútku“ nad prevracaním jeho výrokov sa neobjavil ani riadok...

Potom v kontexte napísaného vyznieva priam nepodstatne mediálne chválenie pápežovej skromnosti zdôvodňovaním jeho uprednostnenia ubytovania sa v Dome Sv. Marty „pred luxusnými vatikánskymi komnatami“. To, že tie isté „vychvaľujúce“ médiá už iks ráz písali, že pápežské komnaty vôbec nie

sú luxusné, ba ani Františkovo zdôvodnenie, prečo si vybral za príbytok Dom sv. Marty („Pápežské komnaty nie sú luxusné bývanie, sú len veľké. Neznieť by som však samotou.“) však v svojich hodnoteniach už neberú na zreteľ.

Skrátka, v súčasných médiách je úplne bežné prekrúcanie a prispôbovanie si skutočnosti.

NEVEDOMOSŤ

Natíska sa tu otázka, do akej miery je takýto prístup médií zámerný a do akej vyplýva z nevedomosti či povrchnosti žurnalistov.

Zdá sa, že nevedomosť a povrchnosť novinárov je silnejšia, resp. aj vďaka nej sa ľahšie presadzuje zavádzajúce, či priam až proticirkevné informovanie. Veď urobiť „revolucionára“ z pápeža len kvôli tomu, že pokrstil dieťa slobodnej matky či zosobášil páry, z ktorých viaceré už žijú dlhodobo spolu a „niektoré majú aj deti“, môže vyznieť „pre svet šokujúco“ naozaj len vďaka žalostnej nevedomosti novinárov. To, že tieto „revolučné“ vysluhovania sviatostí robia v zmysle Kódexu kanonického práva bežne aj diakoni na posledných brdárkach, „mienkotvorcom“ akosi pri písaní ušlo...

S takto vedomostne pripraveným „vaticanistom“ potom môže vedenie redakcie ľahko manipulovať. Kĺzanie po povrchu či sledovanie len nejakých senzácií však nedegraduje len samotné médium, ale zahmlieva či deviuje pohľad ľudí na Cirkev. Stačí si len spomenúť na spravodajstvo z jesennej mimoriadnej Biskupskej synody o rodine. Podľa mediálnych výstupov sa zdá, že synoda neriešila nič iné, len homosexuálov a rozvedených a znovu zosobášených...

A tak sa obyčajný človek stáva obeťou rozhodnutia majiteľov médií, o čom vlastne bude informovaný. A že mediálni magnáti sú vo väčšine prípadov liberálne, neraz však priam proticirkevne zameraní, začína byť čoraz jasnejšie a zrejmejšie.

PAVOL PRIKRYL
(Snímka: CTV)

Svetové médiá zamlčali vyznanie Aliho Ağcu, v ktorom vyhlásil Krista za jediného vykupiteľa

Zamlčané posolstvo

Nedôslednosť či zámer? Nevedno, ktorá z týchto dvoch možností sa podpísala pod mediálne výstupy z návštevy Mehmeta Aliho Ağcu vo Vatikáne, ktorú vykonal 27. decembra minulého roku.

Turek Mehmet Ali Ağca sa smutne zapísal do dejín ako človek, ktorý 13. mája 1981 počas audiencie na Námestí svätého Petra spáchal atentát na pápeža sv. Jána Pavla II. Chvalabohu, Svätý Otec atentát prežil a atentátnikovi odpustil.

Už vtedy, stredu 13. mája 1981, keď ťažko zraneného pápeža rímskymi ulicami uháňajúca sanitka viezla na kliniku Gemelli, sa Svätý Otec modlil po poľsky: „Ježiš, Mária! Ježišu, milosrdenstvo! Mária, dôverujem ti.“ A podľa svedkov mal raz či dva razy povedať: „Úbohý mladík.“

PREHLIADNUTÉ FAUX PAS

Už v nedeľu 17. mája, teda len štyri dni po atentáte, sa zoslabnutý pápež tichým hlasom prihovára z nemocničného lôžka desiatkam tisícom ľudí na Svätopeterskom námestí a miliónom pri rádión. Povie iba 90 slov v siedmich vetách. No jedna z viet doslova šokuje celý svet: „Modlím sa za brata, ktorý ma zranil, a úprimne mu odpúšťam.“ Na záver prvého, aj keď kratučkého príhovoru po atentáte Ján Pavol II. obnovil svoj sľub Panne Márii: „Tebe, Mária, sľubujem znovu: Totuus tuus ego sum – Som celý tvoj.“

A len pre zaujímavosť: Z 10 veľkých nemeckých denníkov až osem (!) neuviedlo opätovný pápežov sľub Božej Matke. Páter Šebastián Labo, SJ, v knihe *Zabijem pastiera* nazval tento počin „vedomou cenzúrou pápežovho prejavu“. Keďže však pápežove slová počuli milióny ľudí po celom svete, málokto sa vtedy pristavil pri spomínanom faux pas.

V súvislosti s atentátom pápež druhý raz šokoval svet 27. decembra 1983, keď v rímskom väzení Rebibbia osobne navštívil tureckého atentátnika Aliho Ağcu, ktorý si tam odpykával doživotie, z ktorého si napokon odsedel 19 rokov, pretože mu bývalý taliansky prezident Carlo Azeglio Ciampi na žiadosť pápeža udelil amnestiu a Ağcu deportovali do Turecka. No vtedy vo väznici Rebibbia v čase od 12.10 do 12.30 pobudol sám v cele so svojím atentátnikom. „O čom sme spolu hovorili, zo-

stane tajomstvom medzi nami dvoma. Hovoril som s ním ako s bratom o tom, že som mu odpustil a že mu dôverujem,“ povedal sv. Ján Pavol Veľký po stretnutí „s najvýznamnejším väzňom“ rímskej väznice.

O niekoľko minút po tomto historickom stretnutí, ktoré americký časopis *Time* nazval „prekvapujúcou drámou odpustenia a zmierenia“, už na ženskom oddelení väznice, Svätý Otec k stretnutiu dodal: „Som presvedčený, že naše dnešné stretnutie v rámci Jubilejného roku vykúpenia je priamo spôsobené Božou Prozreteľnosťou, pretože nebolo naplánované v mojom programe. Jednoducho, náš Pán Ježiš Kristus mi dal milosť, že sme sa mohli stretnúť ako ľudia a bratia. Pevne verím, že túto milosť dostal aj on.“

Po deportácii Ağcu do Turecka sa bývalý člen ultrapravicovej organizácie *Sivi vlci*, dostal v svojej vlasti opäť do väzenia za iný trestný čin. Na slobodu ho prepustili 18. januára 2010. Odvtedy viac ráz upútal svojimi protirečiacimi sa „odhaleniami“ atentátu či túžbou usadiť sa v katolíckom Chorvátsku.

AĞCOVO VYZNANIE

Naposledy prekvapil Ali Ağca 27. decembra 2014. Vtedy sa objavil vo Vatikáne, no neprišiel tu ako bežný turista, ale na vstup do Baziliky sv. Petra získal podľa denníka *La Repubblica* „osobitné povolenie Vatikánu“. Podľa zástupcu riaditeľa vatikánskej tlačovej kancelárie pátra Cira Benedettiniho Ali Ağca do baziliky mohol vstúpiť bez problémov, pretože „nemá s Vatikánom nijaký otvorený spor. Jeho pobyt v bazilike bol veľmi krátky“. A naozaj – Ağca prišiel k hrobu sv. Jána Pavla Veľkého a položil tu dve kytice bielych ruží. Nad hrobom sa pomodlil, a potom prešiel na Námestie sv. Petra, kde pre taliansku tlačovú agentúru *Adnkronos* vysvetlil dôvod vatikánskej návštevy. Jeho celý príspevok je nakrútený na videozázname. Ağca stojí uprostred námestia, v ruke drží mikrofón a hovorí: „Prišiel som dnes, pretože 27. december je deň môjho stretnutia s pápežom. Vrátil som sa na miesto zázraku. Tu sa na-

Snímka: Adnkronos

plnilo tretie fatimské tajomstvo. Ja tým, že som spáchal atentát, naplnil som zázrak. Áno, vrátil som sa tu po 34 rokoch, aby som kričal do sveta, že nastáva koniec sveta. Panna Mária Fatimská ohlásila koniec sveta. Dnes som sem prišiel, lebo 27. december je deň môjho stretnutia s pápežom, 27. december 1983. Som veľmi šťastný, že som na Námestí sv. Petra, na mieste zázraku a na mieste kresťanstva.“

AUTODISKVALIFIKÁCIA

A tu sa informácia svetových médií končí. Nič viac. No Ali Ağca neskončil! Urobil len kratučkú pauzu na jedno nadýchnutie a jasným hlasom dodal: „*Viva Gesù Cristo, l'unico redentore dell'umanità! Nech žije Ježiš Kristus, jediný vykupiteľ ľudstva!*“

A čuduj sa svete – tento dôležitý Ağcov dôvetok, vyznanie, svetové médiá neuverejnili! Slová mohamedánskeho atentátnika a teroristu, ktorými verejne vyznal, že Krista považuje za jediného vykupiteľa ľudstva, médiá nezaujali!

Radšej sa venovali nepodstatnej veci, akou bolo, že Ağca nemal platné víza, a tak ho talianska polícia zaistila a na druhý deň vykázala z krajiny.

No vyhovárať sa na to, že Ağcov dodatok si nevšimli alebo že je nepodstatný, ich diskvalifikuje z profesionality, najmä keď agentúra *Adnkronos* má video uverejnené na svojej stránke a mnohé talianske katolícke médiá uverejnili celý Ağcov príhovor.

Jediné črtajúce sa vysvetlenie je, že Ağcovo vyznanie, hoci znie na prvý pohľad priam senzačne, je pre liberálne zmýšľajúcich majiteľov médií neprijemné, ako všetko, čo sa týka kresťanstva. A to je pre nich dôležitejšie, ako senzácie, ktoré tak radi uverejňujú.

Spracovali -gk- a -pl-

Terézia Rončáková: Slovenské katolícke médiá naplňajú len potrebu duchovného servisu

Mať stratégiu

Masmédiám zasvätila svoj profesijný život. Prednáša o nich študentom, píše o nich, analyzuje ich. TERÉZIA RONČÁKOVÁ.

Popredný svetový odborník na masovú a mediálnu komunikáciu Denis McQuail hovorí, že súčasné médiá sa na jednej strane usilujú o istú mieru slobody, no na druhej strane sú najmä ekonomicky úzko prepojené s politickými a ekonomickými záujmami. Dá sa tu potom ešte hovoriť o slobode a nezávislosti?

McQuail pomenoval dva póly kontinua; vplyv majiteľov je rôzny. Nie som fanúšička konšpiračných teórií o organizovanom, zhora riadenom pôsobení médií. Vstupuje do toho veľa faktorov a ja za najdôležitejší považujem osobnosť konkrétnych novinárov. Tí jednak idú pracovať tam, kde im nastavenie toho ktorého média, aj ideologické, vyhovuje, a jednak veľmi výrazne do svojich novinárskych materiálov premietajú svoje osobné hodnotové postoje.

Sloboda slova sa opätovne dostala na pretras po teroristickom útoku na redakciu *Charlie Hebdo*. Zakladateľ tohto magazínu Henri Roussel sa priznal, že v minulosti viac ráz kritizoval zavraždeného šéfredaktora Stéphana Charbonnier, že prekračuje hranice. Kde sú tie hranice?

Čo už naša západná civilizácia netoleruje? Učebnicový príklad sú hákové kríže, popieranie holokaustu... Čo je to? Velebenie zla. Tá hranica je teda hranicou medzi dobrom a zlom. Morálna klasika... Jednu, veľmi minimalistickú, kreslia zákony; tú naozajstnú kreslí naše svedomie. Ak sa dnes zo všetkých strán dobre že nie zúfalo ozýva, že kde je tá hranica, kde, kde, kde..., asi tu máme aj krízu svedomia. Krízu chápania zla, alias hriechu (prepáčte mi za to pre mnohých už v súčasnosti nezrozumiteľné slovo).

Médiá nielen spoluutvárajú svet, ale sú aj ich obrazom, a tak je prirodzené, že morálna kríza západnej civilizácie sa prejavuje aj v médiách. Natiska sa tu však otázka typu „vajce – sliepka“: Kríza hodnôt sa premietla do médií, alebo médiá sa podpísali pod krízu hodnôt?

Určite je to zacyklené a jedno podmieňuje, podporuje druhé. Ale ja mám tendenciu považovať médiá skôr za nástroj, použiteľný dobre aj zle. Napokon, koncil ich v dekrétu *Inter mirifica* nazval „podivuhodnými technickými vynálezmi“. Máme tu síce aj McLuhanovské „the medium is the message“ (médiu je posolstvo), čiže presvedčenie, že samotný charakter prenosového kanálu predurčuje posolstvo, čo má tiež čosi do seba, ale ja sa prikláňam k pozitívnemu pohľadu na médiá a k nádeji, že aj zábava sa preje, človek znova zatúži žiť aj komunikovať plnšie, odrazi sa od dna...

Majitelia aj ešte nedávno serióznym médiám zdôvodňujú ich bulvarizáciu tým, že ľudia si ju žiadajú. Naozaj si ľudia žiadajú senzácie, škandály, dokonca krv?

Žiadajú, a je to prirodzené: povrchné, inštinktívne, apel na prvú signálnu sústavu... Od každého človeka to chce určitú vnútornú námahu povedať si „tak týmto sa sýtiť nebudem“. Nemôžeme čakať od komerčných médií, že si to povedia za nás. To, čo je však dnes zarážajúce, je presila takéhoto, až ponížujúceho, podceňujúceho prístupu k mediálnemu publiku. Akoby seriózne zameraní vydavatelia a vysielatelia nemali šancu prežiť. Myslím si, že sme pokazení inzerciou. Tá totiž platí médiá, aby sme si my mohli dovoliť ich kupovať prakticky „pod cenu“. A inzercia ide po masách: náklad, čítanosť, sledovanosť, to sú bôžikovia programových riaditeľov. Nemuselo by to tak byť, keby boli ľudia ochotní platiť za kvalitný obsah viac. Azda sa tomu pomaly učíme...

Za typický príklad súčasného postoja médií ku Katolíckej cirkvi možno považovať minuloročnú jesennú Biskupskú synodu. Tá na jednej strane vyvolala priam nebývalý záujem médií, no na druhej strane drvivú väčšinu novinárov zaujímali len riešenie homosexuálnej problematiky, možné podávanie Eucharistie rozvedeným

a znovu zosobášeným, či dokonca len možné škandáliky. O čom to vlastne hovorí?

O tom vnútornom nastavení konkrétnych novinárov, ktoré som spomínala v úvode. A ešte o lacnom brnkaní na prvú signálnu sústavu, o ktorom sme už tiež hovorili. A ešte o prirodzenom charaktere mediálneho prenosového kanála, ktorý určuje charakter posolstva, čo sme už tiež spomínali. Novinové články ani televízne spravodajské spoty jednoducho nie sú stavané na prenášanie teologických traktátov, zjednodušenie, skratka, obraz či príklad sú nevyhnutné a treba sa s tým zmieriť, prijať to, pracovať s tým.

Nasleduje otázka, ako s tým pracovať... Je to znova komplexná vec: mať na správnych miestach zrelých, hodnotovo dobre nastavených ľudí, ktorí sú schopní zaujímavovo novinársky spracovať nielen povrchné, samo-sa-ponúkajúce „fakty“, ale ísť aj hlbšie. A profesionálne ovládať tzv. agendu setting, čiže nastolovanie tém, inými slovami – mať stratégiu. A podľa nej posúvať novinárom atraktívne obsahy, najmä príbehy, svedectvá. Tie sú vynikajúcim nosičom náboženského posolstva.

Ako hodnotíte skutočnosť, že najmä v slovenských profánnych médiách sa cirkevnej problematike venujú novinári, ktorí majú priam žalostné (ne)vedomosti o Cirkvi a jej učení?

Toto žalostenie nad nevedomosťou novinárov je typické nielen pre nás, čo trochu rozumieme problematike ohľadom Cirkvi, ale pre odborníkov na čokoľvek. Novinári sú skratka povrchní a diletantskí v každej náročnejšej téme: ekonomickej, politickej, zdravotníckej... Riaditelia firiem si pravidelne búchajú hlavu o stôl, keď čítajú niečo, čo sa ich týka.

Novinári sú spravidla mladí, pracujú rýchlo, majú rôznu mieru schopností a usilovnosti... Do prístupu k náboženskej problematike, navyše, vstupuje ich osobné, skôr neveriace nastavenie. To je osobitná téma, ale je fakt, že skutočná novinárska práca svojim charakterom (nonstop pohotovosť, večery a víkendy v ťahu, takmer nulový rodinný život, stres a v prípade vážnejšej investigatívy aj reálne ohrozenie atď.) veriacich ľudí veľmi nepriťahuje. A neveriaci ľudia poriadku liturgie či hierarchickým titulom, prirodzene, nerozumejú. Tak potom čítame bonmotíky ako nedávno pred referendum, že veriaci sa zaň modlili dokonca aj priamo pri omši v rámci modlitby *Prosíme Ťa, vyslyš nás...*

A ako hodnotíte odbornú prípravu novinárov v katolíckych médiách?

Ja dlhodobo tvrdím, že katolícke médiá nerobia žurnalistiku – a ani nemajú takú ambíciu. Robia duchovný servis. Čo je robota záslužná i potrebná, je po nej dopyt, prečo nie... Je to legitímne a nemusíme vyplakávať, že v *Katolíckych novinách* alebo na *Luxe* nemáme plnokrvnú polemiku, neriešia sa páľčivé spoločenské témy, neexistuje diskusia. To je vec a kompetencia ich vydavateľov či majiteľov.

Prirodzene, vo svete vidíme príklady, že aj oficiálne cirkevné tlačoviny alebo elektronické médiá fungujú „žurnalistickejšie“, ale to súvisí s celkovou kultúrou, mentalitou, tradíciou a je to širší problém. No a do takto nastavených cirkevných akože-médií, prirodzene, nejdú pracovať ambiciózni novinári, alebo tam dlho nevydržia. Takže potom od týchto médií nemôžeme čakať štylisticky iskrivé a myšlienkovito zásadné reportáže, komentáre ani fejtóny.

Môžeme hovoriť o kríze aj v katolíckych médiách?

Myslím si, že celkový únik médií od informácie a názoru k povrchnej zábave sa do našich katolíckych médií premieta cez bezobsažné oddychové materiály. Redaktori sa usilujú poukázať na zaujímavé miesto, zaujímavú osobu, zaujímavé dielo, ale nie sú aktuálni, nemá to hĺbku, šťavu... Je to robené od stola a vidno to.

Novinárska práca je však práca v teréne. Vždy sa mi veľmi páči sviatočné vysielanie *Rádia Lumen*, keď sa vyťahujú dojímavé a veľmi povzbudivé dramatické príbehy ľudí. Apel na emócie je jednou z ciest. Prirodzene, do plnej

kvality treba ešte racionálny a estetický apel.

Mnohí si pod katolíckymi médiami predstavujú tie, ktoré len zakazujú a moralizujú. Čitatelia však očakávajú, že katolícke médiá by mali byť alternatívou k profánnym médiami. Ako by malo vyzerieť moderné katolícke médium?

Predstava zákazov a moralizovania tak trochu odráža aj bežný predsudok bez znalosti. Katolícke médiá s obľubou kritizujú tí, ktorí ich vôbec nesledujú. Nezachytia potom ani progres, rôzne drobné pozitívne úsilia, vychádzajú z mýtov. To nie je fér.

Na druhej strane však očakávanie aj týchto ľudí treba brať vážne. Volanie po modernom katolíckom médiu tu jednoznačne je. Ja ho vnímam najmä ako volanie po médiu otvorenom dialógu, s prstom na pulze spoločenského diania, s ochotou vstupovať do aktuálnych argumentácií a sprevádzať svojich čitateľov pri formovaní názorov, ktoré budú potom vedieť podložiť a obhájiť v bežných rozhovoroch na pracovisku, v rodine a pod.

Sú také slovenské katolícke médiá? V čom spĺňajú predstavy súčasných čitateľov, v čom zaostávajú za ich očakávaním?

Nie sú také. Ako sme už hovorili, nemajú tú ambíciu, sú pastoračné, nerobia žurnalistiku v zmysle jej definície „pomáhať ľuďom stáť sa lepšími občanmi“. Určite však naplňajú potrebu duchovného servisu, duchovného povzbudenia, čiastočne možno nejakú in-

formačnú potrebu, ale na hony sa vyhýbajú páľčivým témam. Konfliktu sa boja ako čert kríža, pričom práve konflikt je prítomný aj v podstate náboženstva a s trochou mediálnej zručnosti by sa dal skapitalizovať. „Nemyslite si, že som priniesol pokoj na zem. Nie pokoj som priniesol, ale meč.“

Katolícka cirkev by mala hľadať nové nástroje na posilnenie katolíckej identity u veriacich, no zároveň byť nielen otvorená, ale priam lákavá aj pre hľadajúcich. Ostatní traja pápeži vyzývali a vyzývajú na novú evangelizáciu. Ako by sa mala prejaviť v médiách?

Po nedávnom referende sa intenzívne zamýšľam nad potrebou novej evangelizácie. Vnímam silnú potrebu osloviť ľudí, ktorí sú v bežnom živote vzdialení od ideálu dobra (ako opaku hriechu), a aby žili sami so sebou ako-tak konzistentne, ten ideál už ani neuznávajú, nevidia, necítia, nechcú mať pred očami... Nie sú šťastní, ale ani ochotní vybrať si trnistejšiu cestu. V úsilí osloviť ich vnímam dva extrémny: „otrieskať“ im ten ideál o hlavu, alebo s nimi v preveľkom „milosrdenstve“ súhlasiť, že sa naň netreba toľko sústrediť, lebo to je len pre silných. Čo je medzi tým? Neprestať dvíhať zástavu ideálu a zároveň sa učiť, čo to znamená, „milosrdenstvo chcem, a nie obeť“.

V médiách to znamená mať takto nastavených ľudí a v tomto duchu tvoriť. Ťažko dať jednotnú konkrétnu radu...

Už dávnejšie sa hovorí o vnútrocirkevnom dialógu. Niektorí však ma-

>>>

jú pocit, že nijaký nie je, iní si naopak myslia, že isté skupiny sa pokúšajú pod kepienkom dialógu presadzovať svoje liberálne názory. Ako by mal vyzerat' vnútrocirkevný dialóg v médiách?

V tomto zmysle sú liberál a jeho opak reprezentantmi vyššie opísaného rozporu: jeden už zložil vlajku ideálu a nesprávne pochopil milosrdenstvo, druhý si voľká vo svojom gete, svieti pod mericou a solí sám seba. Medzi nimi vládne silný antagonizmus. Ale pravda nie je definitívne na jednej alebo druhej strane. Tak ako sv. Ján Pavol II. medioval na Druhom vatikánskom koncile medzi konzervatívnym a liberálnym táborom, lebo v niečom mali pravdu jedni a v niečom druhí, tak sa treba stále namáhať a rozlišovať. To bez dialógu, aj bez nie malej hádky, jednoducho nejde...

V cirkevných médiách to však takto vonkoncom nevyzerá, žiaden areopág sa nekoná. Na základe svojej vlastnej skúsenosti vnímam ako jeden z hlavných dôvodov intenzívnu obavu z „po-horšenia maličkých“. Šéfredaktori a iní kompetentní v týchto médiách cítia pre veľkú zodpovednosť za svojich príjemcov a za to, aby ich nezmietli. „Babka

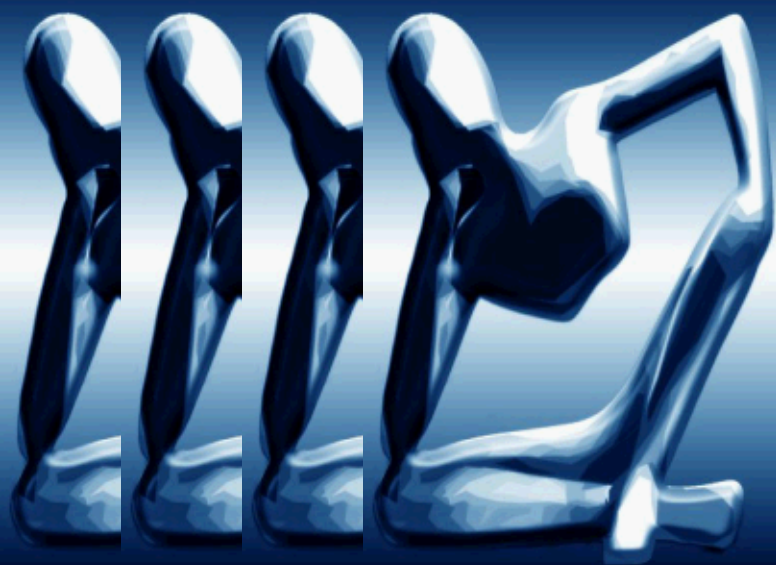
S manželom Ivanom a synmi Ferkom (vľavo) a Ondrejkom

z Hornej Dolnej“ musí dostať na podnose hotový názor, žiadnu polemiku. Netreba sa tomu čudovať, myslím si, že v koži tých šéfredaktorov by ochladli mnohé horúce hlavy. Argumentačne na úrovni zvládnuť protistranu, nenechať sa prevalcovať a nespraviť svojmu poslstvu v konečnom dôsledku medve-

diu službu, to chce osobnosť s chariz-mou. Médiá potrebujú také osobnosti ako soľ. A Slováci potrebujú naučiť sa vytrčať hlavy nestínať, ale tešiť sa z ich dobrého diela a byť na ne hrdí.

*Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL
(Snímky: Ľubo Bechný, archív T. R.)*

Myslím, teda viem: VOX násobí šance

**Inzerujem
v ňom!**

Objednávky:

vox@prikryl.sk

0915 793 811

KAPUCÍNI & STANLEY 20

ŽILINA

16.4.2015 / 19:00
Dom Odborov

RUŽOMBEROK

17.4.2015 / 19:00
Kultúrny Dom A.Hlinku

BRATISLAVA

19.4.2015 / 19:00
Veľké koncertné štúdio
Slovenského rozhlasu

PEZINOK

24.4.2015 / 19:00
Dom Kultúry

PREŠOV

26.4.2015 / 16:30
Kino Skala

Hostia:

Ťažká muzika (ZA)
Kéfas (RK)
Sima Martausová (BA)
IN Vivo (BA)
Katka Koščová (PO)
Komajota (PO)

Vstupenky v sieti

ticketportal
VSTUPENKY NA DOSAH

alebo priamo v mieste
konania koncertu

V A **rtv:** **LUX** **umen** rádio

SOZA

BKIS BRATISLAVSKÉ
KULTÚRNE
A INFORMAČNÉ
STREDISKO

Umelec-svätec neznižuje umenie a heslu *l'art pour l'art* dáva náplň *l'art pour Dieu*

Umenie a svätosť

V revue pre duchovný život *Smer*, ktoré do roku 1948 vydávali otcovia dominikáni, uverejnil v č. 10/1941 fr. Aquinas Gabura, OP, pod pseudonymom *Fr. Anjelov esej Umenie a svätosť*, ktorú s láskavým dovolením otcov dominikánov teraz uverejňujeme.

Mnohým sa zdá dvojica pojmov *umenie* a *svätosť* mnoho ráz nezlučiteľná, ako by si tieto pojmy vonkoncom odporovali.

Giovanni Papini v známej eseji *Umenie a zodpovednosť* píše: „Strašné sú nebezpečenstvá, ktorým je vystavené už samo pestovanie umenia, a tým potrebnejšia je ostrážitosť, ktorá by tieto nebezpečenstvá oddialila. Umelec nemôže byť svätcom, lebo svätec premohol v sebe aj čisté umenie: umenie je prosťriedok, a on sa povznáša priamo k dokonalejšej láske oproti ľuďom a Bohu.“ A poukazuje na veľkého dominikánskeho umelca blahoslaveného Angelica, ktorý „vraj prv, než sa pustil do maľovania, sa pomodlil a plakal; myslím si však, že nie preto, aby dušu lepšie pripravil na stvorenie pravdivého obrazu ukrižovaného Boha, ale preto, aby ho Boh zbavil všetkého pokušenia odovzdať sa rozkoši umenia. Nežiadal si inšpiráciu, ale odpustenie“.

ZMYSELNOSŤ A PÝCHA

Papini svoje tvrdenie odôvodňuje nie povrchným upozornením na dva hriechy, totiž zmyselnosť a pýchu, ku ktorým sú veľkí ľudia väčší náchylní ako ostatní.

O prvej nezriadenej náchylnosti umelca vraví: „Kto nemá skoro fyzickej lásky k citovým formám stvoreného diela, prirodzene najpríťažlivejším a najdokonalejším, nemôže byť ozajstným umelcom. Toto zmyslové nadšenie pre také formy, čo sa dajú nahmatať a pohladkať, je, bohužiaľ, spojené s inými nadšeniami a s inými pokušeniami, a aj najprisnejší Dante musel sa opásť povrazom, čo chráni pred telesnými pádmi.“

A o druhom nebezpečnom umelcovom sklone hovorí: „Umelec, ktorý cíti v sebe hlas Boha, je veľmi náchylný myslieť si, že stojí nad ostatnými ľuďmi. Keby sa totiž nepokladal za vyvoleného tvorcu, objavovať a učiť, nemal by odvahu uskutočniť svoje dielo a dať ho bližným na obdiv. Lenže toto vedomie dôstojnosti, vyššieho určenia, živí v ňom

pýchu tak, že sa môže z neho stať neľudská a zúrivá príšera.“

Pravda, názor Papiniho, bystrého kritika, nie je povrchný, nepremyslený; by sme s ním temer aj súhlasili. Jednako nemôžeme prijať v plnom znení a bez výhrady vetu „Umelec nemôže byť svätcom“, nemôžeme jej dať pečať absolútnej platnosti.

KRÁSNO

Aby sme si vec objasnili, najsamprv si uvedomme pojem *krásneho*, s ktorým každé umenie pracuje ako s vlastným predmetom a svojsky ho spracúva. Svätý Tomáš Akvinský dáva takýto výmer krásneho: „*Krásnym voláme to, čo, súc videné, sa páči.*“

Teda pri rozbere krásneho pozorujeme dve najvýraznejšie zložky, totiž videnie a pôžitok, čiže záľubu. Videnie znamená akési dokonalé poznanie, ktorým vec intuitívne ponímame. Lebo pre krásno nestačí hocaké poznanie, ale vyžaduje sa akési videnie alebo intuícia, ktorou predmet akosi obsiahneme. Toto videnie neznačí len zmyslové poznanie, ale aj, a najmä, nazeranie mysle, jej hlboký pohľad.

Z tohto poznania má vzniknúť záľubenie, čiže pôžitok. Pravda, pri každom dokonalom poznaní vzniká nejaký pôžitok, to znamená istota alebo spočinutie v pravdivom, ktoré poznávame ako pravdivé. Ale to pre krásno nestačí. Vyžaduje sa zvláštne cítenie slasti a lahody, ktoré skfisa z mocného vhlbenia sa do vecí. Teda pojem krásneho musí zahŕňať aj hlboké nazeranie do vecí, aj záľubenie.

Krásno by sme teda mohli vyjadriť ako slastné poznanie, poznanie s pôžitkom. Spracúvajú ho takzvané krásne umenia, a to tak, že sa ho usilujú zmyslovo vyjadriť.

V umení má prvé miesto rozum, lebo chápe náležitú úmeru veci a náležitý súlad častí a vníma ligot tvaru alebo vzoru. K rozumu sa družia aj zmyslové schopnosti, ktoré poznávajú to, čo vec robí krásnou vo fyzickom, hmotnom poriadku, najmä sluch a zrak, alebo tvoria ži-

Jehan de Luc: Sv. Lukáš, iluminácia, 1524

vé obrazy na zmyslové vyjadrenie krásneho (obrazotvornosť). A tak krásne umenie má najsamprv poňať ideálne krásno, potom ho zmyslovo vyjadriť, a napokon vyjadriť ho čo najvýraznejšími a najsúcejšími znakmi, obrazmi, aby krásno zmyslovo vyniklo.

NEZRIADENÉ PRILIPNUTIE

Po letmom rozbere pojmu *krásneho* priezračnejšieho vidíme, ako výslednica tohto rozboru sa spája s tvrdením Papiniho o dvojacom nezriadenom sklone umelcov, totižto ku zmyselnosti a k pýche. Umelec, povedomý svojej intuitívnej nadpriemernosti a bohatej hrivny nevšedného poznania, niekedy si v sebeckosti postaví oltár a do kadidelnice ctibažnosti sype tymián samolúbosti a ľudských chvál. Teda hlbšie videnie krásneho splodí v ňom pýchu.

Za týmto zočením, ako sme povedali, nasleduje záľuba, pôžitok, a to psychologicky nevyhnutne. Sebecký umelec mu dá celú bažnú silu alebo aspoň viac, ako dovoľuje náležitá mravná miera, a telesnou láskou nezriadené prilipne k citovým formám utvoreného alebo tvoriaceho sa diela. Z toho vyplývajú rozličné hriechy zmyselnosti, ktoré nemusia byť vždy najhrubšieho zrna; môžu sa skrývať pod kepienkou jemnejších tvarov.

Tu prichádza na um otázka, či môžeme do súladnej jednoty združiť pojem umelca a svätca, či opodstatnene môžeme vravieť o umelcovi-svätcovi?

Áno, celkom bezpečne. Veď umenie nie je skutočnosť mravne záporná ale-

bo toľko mravne chúlостivá, žeby nedovoľovala v jednej osobe ladne spojiť umeleckosť so svätosťou. Len je nevyhnutné, aby sa umelec náležite vnútorne vychoval, aby krivoľakým koľajniciam narušenej prirodzenosti s Božou milosťou dal pravý, priamy smer, mravnú tvár obrátil k večnej Kráse, na ňu upieral duchovný zrak a odpútal sa od nezriadeného prilipnutia k umeleckému pôžitku.

VZLETY

Aj my neústupne tvrdíme, že umelec-svätec sa musí povzniesť i nad čisté umenie. Aj keď je básnická intuícia a akékoľvek umelecké nadšenie čosi hlboké, aj keď umelec-svätec v umeleckej extáze a v jej ozvenách zočí nezvyčajné krásy, čo sa utajujú pod prachom všednosti, jednako si je povedomý, že viac-menej čarovné krásy, nad ktorými jeho duch krúži, sú len ako by úlomky z nestvorenej, neohraničenej Kráasy, ktorá vyžarováním dáva tajomný jagot veciam a pritom nič nestráca. Umelec-svätec nielen vie, že stvorené podstaty sú akési napodobneniny nestvorenej Podstaty, keďže bezprostredne závisia od Božieho Rozumu, a teda že aj stvorené krásy sú akési napodobneniny nestvorenej Kráasy, ale aj to prakticky, životne prežíva. Umelec-svätec, nijako nesputnaný nezriadeným vyhľadávaním seba, hľadá na stvorené krásy ako na žiarenie neohraničenej Kráasy, stavia sa do jej lúčov a v nich ako po koľajach k nej smeruje.

Každý umelec nejde až tak ďaleko, zastavuje sa na ceste krásneho, nevidí až po najobjektívnejší a absolútny základ všetkej krásy, slovom nedovídi. Ale u umeleca-sväta hlboké videnie krásy a pod jeho dozorom disciplínou vanú umelecké vzlety a pôžitky majú transcendentálne, nadzmyselné zacielenie, smerujú ako gotické oblúky do závratnej výše, kde tróni Krása, sú božsky okridlené.

Pravda, to nemusí byť navonok badateľné v každom umeleckom výplode umelca-sväta, napríklad keď spracúva predmet z číro prirodzeného poriadku. Ale aj pri takejto tvorbe sa povznáša do nadprirodzených oblastí, do lona večnej Kráasy. Je nadumelcom, keďže vzniesol sa aj nad čisté umenie, vyletel nad oblaky, ktoré, aj keď sú vysoko, predsa sú len oblaky; odpútal sa od nedovidenia, i od prejavov zmyselnosti, čo aj jemných a zduchovnených, ku ktorým umelec je náchylný nielen pri videní nehmotnej krásy, ale aj, a najmä, pri jej prelievaní a zužovaní do zmyslových a citových tvarov.

OBETY

Keď vec takto ponímať, môžeme povedať, že Papiniho výrok „umelec nemôže byť svätcom“, nezapierame, ale objasňujeme: „Umelec-svätec nemôže byť len umelcom“, musí byť nadumelcom, ktorý pretrhol územčisté hate poznania a lásky, a celým umeleckým bystrým pohľadom, ktorý nadprirodzená viera nadnáša, a slastným umeleckým pôžitkom vteká do večného Oceánu slastného poznania a milovania.

O umelcoch-svätoch môžeme pokojne použiť slová z *Knihy Sirachovej*: „Mužovia bohátí silou, o krásu starostlivi“ (Sir 44, 6), či verš žalmu: „U teba je zdroj života, a v tvojom svetle uvidíme svetlo“ (Ž 36, 10), po твоjich jagavých stopách, Krása, dostávame sa bez úrazu k tebe.

Istotne takýto vysoký mravný stupeň si pýta veľké obety, veľké sebaovládanie. Napokon, obety prinášané z lásky k Bohu sú každodenným chlebom idúcich po ceste svätosti. Je to veľmi vážna vec, tým väčšmi ťažiacu umelcove ramená, čím bystrejší je jeho duch, no najmä čím mocnejším krokom chce stúpať s Božou milosťou v nadprirodzene duchovnom živote. A ak ide o vysoké stupne mystického nazerania, kontemplácie, umelec-svätec musí byť ešte bedlivejší, aby jeho umelecká genialnosť neuplyvala nepriaznivo na nadprirodzený organizmus, aby nijako nenarúšala v ňom jemnú sieť Božieho života.

L'ART POUR DIEU

Nech nás nemätie, keď u mystického učiteľa svätého Jána od Kríža čítame, že „duchovný človek musí odmietat všetky vnemy s časnými slasťami“. Nezabúdajme, že sa to týka rozumových vnemov, získaných z toho, čo sa nadprirodzene predstaví vnútorným telesným zmyslom. Umelecká intuícia a umelecké rozochvenie by len vtedy škodili umelcovi, usilujúcemu sa o svätosť, keby Bohom omilostený, prežíval chvíle číro nadprirodzenej kontemplácie, to jest, keby v ľudsky nevypovedateľnej prostote akosi nazeral na nadprirodzené taje. Lebo tým by dával prednosť menšiemu pred väčším. Ináč, ak je odpútaný od neusmernenej rozumu-

Paul Cézanne: *Sen básnika, alebo božk Múzy*

mového a citového prilipnutia, ktoré je pokrmom pýchy a zmyselnosti, umelecká činnosť mu veru nijako neprekáža v rozvoji nadprirodzeného života, ale ho podporuje ako každá mravne dobrá činnosť, ba ešte viacej, keďže má duchovnejší svojraz.

Umelec-svätec nijako neznižuje umenie, keď ho používa ako prostriedok. Ono mu nie je modlou, a heslu *l'art pour l'art* dáva náplň *l'art pour Dieu*. Jeho umenie cieli k Bohu. Tento zvrchovaný cieľ dáva utešený pôvab jeho umeleckej činnosti, robí ju nadzemsky krásnou. A umelec-svätec, nadprirodzene zamierený pod vplyvom Ducha Svätého, aj na závratných inšpiračných línách hádže sa do mora nestvorenej Kráasy a s celou umeleckou hrivnou cíti sa v objatí Boha. Umeleckosť a svätosť nie sú v ňom nezlučiteľné prvky. Jeho umelecký život môžeme prirovnať k ladnému spevu, ktorý znie dvoma utešenými tónmi. Umelecký tón, svätosťou nijako nestlmený, znie čarovne, keďže prevládajúci, ale nezahlušujúci tón svätosti ho zafarbuje nebeskou krásou. Takýto umelec naozaj patrí medzi blahoslavených čistého srdca, ktorí už na zemi viacej vidia Boha ako ostatní, lebo aj v umení sa usiluje o nadprirodzené zacielenie, bez ktorého aj najveľkolepejšia umelecká činnosť najväčšieho veľducha je napokon len márnosť nad márnosť.

Fr. ANJELOV, OP

(Aktualizácia a medzititulky: redakcia)

Storočný jubilant P. Aquinas Gabura, OP, bol známy aj pod pseudonymom *Fr. Anjelov*

Apoštol Bratislavy

V roku 1941 začali v Trenčíne vydávať otcovia dominikáni revue pre duchovný život *Smer*. V časopise sa objavovali zaujímavé články podpísané *Fr. Anjelov*. Kto sa skrýva za týmto pseudonymom?

O bčianske meno *Fr. Anjelova* je Juraj Gabura. Do dominikánskej rehole vstúpil v roku 1933 a pri obliečke 28. 8. 1933 dostal meno Aquinas Mária. Tento rok sa páter Aquinas v relatívne dobrom zdraví dožil neuveriteľných 100 rokov!

Páter Aquinas sa narodil 17. 1. 1915 takmer na brehu rieky Orava vo Veľkom Bysterci, ktorý je dnes už súčasťou Dolného Kubína. Páter si spomína, že ako dieťa sa pri prechádzkach po meste stretával aj s básnikom Pavlom Országhom-Hviezdoslavom, od ktorého dostával cukríky.

Keď mal Jurko 5 rokov, zomrela mu matka na španielsku chrípku. Keďže mal ešte staršiu sestru Angelu a brata Jozefa, otec požiadal o ruku mladšiu sestru prvej manželky, ktorá mu porodila ďalšie tri deti. Bola to veľmi jemná, inteligentná a praktická žena. Predovšetkým od nej získali deti kultúrne i náboženské základy.

HUSÁKOV SPOLUŽIAK

Stredoškolské štúdiá Juraj absolvoval najskôr v Nitre, neskôr v Bratislave, kam sa celá rodina presťahovala v roku 1929. Chodil na gymnázium na Grösslingovej ulici, jeho spolužiakmi boli aj Gustáv Husák, operná speváčka Mária Kišoňonová-Hubová či skladateľ Dezider Kardoš. Na spolužiaka Husáka si páter Aquinas spomína: „Už vtedy bol dosť výbojný.“

Po maturite roku 1933 vstúpil do rehole dominikánov v Olomouci, keďže jediný dominikánsky kláštor na Slovensku v Košiciach patrilo pod maďarskú

provinciu. V roku 1939 prijal na sviatok sv. Cyrila a Metoda z rúk arcibiskupa Leopolda Prečana kňazské svätenie. V tom istom roku vznikol v Trenčíne prvý slovenský dominikánsky kláštor, takže v auguste 1940, po svojom návrate na Slovensko, zamieril páter Aquinas práve do Trenčína, kde prevzal správu Kostola sv. Anny. Venoval sa predovšetkým ľudovým misiám, organizovaniu púti na Skalku, prednáškam, náboženským kurzom, duchovným cvičeniam ako aj vedeniu mladých v rámci Združenia katolíckej mládeže.

REDAKTOR

Páter Aquinas sa podieľal na založení dominikánskej knižnej edície *Veritas*, v ktorej vychádzali knihy z oblasti duchovného života. Patril aj k spoluzakladateľom časopisu *Smer*: „Keď sme prišli do Trenčína, prerokovali sme otázku slovenských náboženských časopisov. Vedeli sme, že existujú kvalitné ľudové časopisy ako Kráľovná svätého ruženca či Svätá rodina, no chceli sme čosi pre našu inteligenciu. Rozhodli sme sa vydávať od januára 1941 časopis pre duchovný život *Smer*, ktorý však roku 1948 zakázali.“

P. Aquinas bol od roku 1942 spoluredaktorom *Smeru*, od roku 1946 jeho šéfredaktorom. Časopis rozoberal náuku o duchovnom živote, uverejňoval rôzne teologické či mariologické štúdie, prispievali doň aj vtedajšie duchovné kapacity ako páter Gašpar Frietof zo Švajčiarska či francúzsky teológ Reginald Garrigou-Lagrange. Vysokoškolskí aj seminaristi si časopis veľmi obľúbili.

NA ÚTEKU

V Trenčíne pôsobil do novembra 1949, keď ho provinciál poslal do Košíc. Z 13. na 14. 4. 1950, keď prišlo k likvidácii mužských kláštorov, sa zdržoval mimo kláštora, vďaka tomu ho neinternovali. Ukrýval sa v Martinčeku pri Ružomberku, neskôr v Medzibrodí a v Dlhej na Orave, kde vyspovedal troch členov tajnej organizácie Biela légia a dal im sväté prijímanie. „*Vraveli, že sú v nebezpečenstve života, a tak si chceli dať do poriadku svedomie*,“ opisuje udalosť, ktorá bola preň osudová. Po zadržení tejto skupiny totiž pátra začala intenzívne hľadať Štátna bezpečnosť. Duchovnú pomoc trom členom Bielej légie si komunisti vysvetľovali ako „velezradu“.

Páter sa dva roky skrýval, najdlhšie v Dlhej nad Oravou: „*Predstavte si ten pocit opustenosti. Zrazu som si uvedomil, že stále budem uvádzať do nebezpečenstva každého, u koho sa skryjem*.“ Aby neohrozil rodiny, u ktorých sa predtým skrýval, 26. septembra 1952 sa dobrovoľne prihlásil na stanici bezpečnosti v Oravskom Podzámku. Ako pred nedávnom povedal jeho spolubrat Dominik Roman Letz, OP, „*tým sa začali jeho životné väzenské exercície*“.

VÄZEŇ

Pátra Aquinasa podrobili tvrdému vypočúvaniu. Na zinscenovanom procese v Dolnom Kubíne ho 22. 11. 1952 odsúdili na doživotný žalár a odtransportovali do väznice v Ilave, v auguste 1953 do Leopoldova a v roku 1957 do Valdic, kde strávil väčšinu svojho trestu.

» »

V Leopoldove sa stretol s odsúdenými biskupmi Vojtaššákom, Gojdičom a Buzalkom. Zažil tu aj jedno neočakávané stretnutie: „*Išli sme v sprievode k lekárovi, keď som ho zrazu zbadal. Išiel oproti. „Servus, Juro,” povedal. Len som odvetil: „Servus, Gusto.”*“ Pozdrav patrilo niekdajšiemu spolužiakovi, neskôr prezidentovi G. Husákovi. Viac sa už nikdy nevideli.

Vieru šírili aj po odsúdení. Spoluväzňa z Brna dokázal za múrmi väznice vo Valdicach pripraviť na krst. Pokrstil ho pod žľabom, kde sa všetci umývali.

V máji 1955 zmenili pátrovi Aquinasovi trest na 25 rokov väzenia. „*Aj keď sa už pováralo, že bude amnestia, tak mi ostatní dávali mydlo a iné drobnosti, čo sme potrebovali na každodenný život. Mysleli sme si, že naďalej ostane v cele,*“ hovorí o veľmi relatívnom „odmäku“. Amnestie sa dočkal 30. 5. 1960, keď Krajský súd v Bratislave rozhodol, že prezidentom udelená amnestia sa bude týkať aj „*odsúdeného jura-ja Gaburu*“. Úplne rehabilitovaný bol však až v novembri 1990.

TAJNÝ APOŠTOLÁT

Po prepustení z väzby sa nesmel vrátiť do pastorácie. Ako rehoľný kňaz naďalej zostal pre režim non grata. Najskôr pracoval ako murársky pomocník, neskôr v bratislavskom Stavokombináte ako skladník inštaláčného materiálu. Cez deň pracoval v sklade, no medzi regálmi sa modlieval breviár. Keď však „padla“, začal vykonávať apoštolát. Do noci sa stretával s ľuďmi, zameriaval sa najmä na tajný apoštolát v rodinách. Po stovkách bratislavských bytov viedol duchovné cvičenia, pripravoval ľudí na krsty, deti i dospelých pripravoval na prvé sväté prijímanie alebo birmovku, tajne krstil či slúžil v obývačkách sväte omše. Najazdil nespočítateľné kilometre mestskou dopravou na najrozmanitejšie adresy Bratislavy. „*Bol to tajný*

apoštol Bratislavy,“ hovorí P. Dominik Roman Letz.

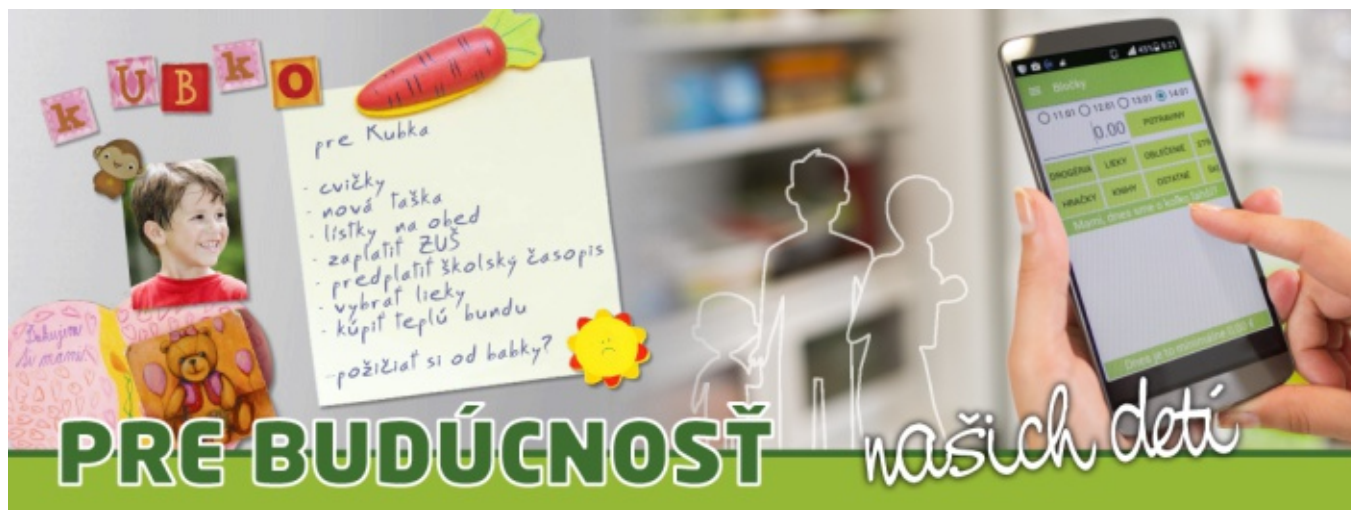
Páter Aquinas často odchádzal aj do mnohých slovenských miest, aby sa tu pastoračne venoval ľuďom: „*Bolo to nebezpečné, ale hovorieval som si, že je mojou povinnosťou uplatňovať kňazskú službu v tých ťažkých pomeroch.*“ A tak sa mu diár postupne zaplňal rôznymi stretnutiami. Zaslúžil sa o oživenie Združenia laikov sv. Dominika nielen v Bratislave, ale aj v ďalších slovenských mestách. Cez českého provinciála získal páter Aquinas z Ríma plné moci provinčného vikára pre Slovensko. Mal právomoc tajne prijímať novicov do dominikánskej rehole. Strediská rehole sa postupne vytvorili v Prešove, v Košiciach, Žiline, vo Zvolene a v Bratislave. Prvá tajná vysviacka sa uskutočnila v roku 1983, ďalšie nasledovali v rokoch 1984 a 1986. Konali sa v bratislavskom byte tajne vysväteného biskupa Jána Ch. Korca. Aj vďaka pátrovi Aquinasovi pribudlo medzi dominikánmi ku koncu komunistického režimu viac rehoľníkov, ako bolo na začiatku prenasledovania.

MUŽ MODLITBY

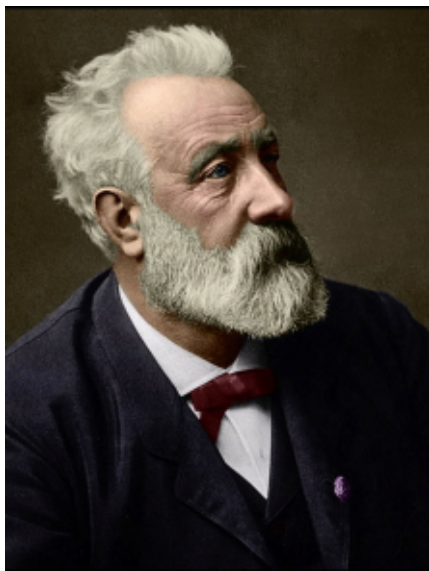
Po zmene režimu v roku 1989 sa stal vikárom provinciála pre vikariát na Slovensku. V tejto funkcii pôsobil do roku 1993, pritom zastával funkciu promotora pre Dominikánsku rodinu na Slovensku, kronikára vikariátu a asistenta Združenia laikov sv. Dominika v Bratislave, v Hlohovci, Dunajskej Lužnej a vo Veľkom Bieli. V roku 2005 odišiel do kláštora vo Zvolene.

Napriek pokročilému veku sa páter Aquinas poctivo zúčastňuje kláštorného programu. „*Nežiada nijaké výnimky, na nič sa nestážuje, nikomu nič nevyčíta, veľa sa modlí. Napriek bolesti v kolenách z jeho tváre vyžaruje pokoj a radosť. Stále žije s plným nasadením svojich síl v spolupráci s Božou milosťou. Obklopeného komunitou mladých bratov ho jeho osobná životná skúsenosť vedie k optimizmu a dôvere v Božiu prozreteľnosť, k svedectvu, že úplná odovzdanosť do Božej vôle je tou najlepšou cestou,*“ hovorí dominikánsky páter Dominik Letz.

Spracovala A. T.
(Snímky: archív OP)

Pred 110-timi rokmi zomrel spisovateľ Jules Verne, otec vedecko-fantastickej literatúry

Verný Bohu predbehol čas

Nie je to tak dávno, čo mayovky a verneovky patrili v našich končinách k základnému čítaniu detí a mládeže. No diela JULESA VERNEHO sa stali celosvetovým fenoménom.

Neraz vizionárske diela bradatého Francúza ho popri Herbertovi G. Wellsovi a Hugovi Gernsbackovi radia k zakladateľom vedecko-fantastickej literatúry a právom mu vyniesli titul *Otec sci-fi*. Po Shakespearovi a Agathe Christie je Jules Verne najčastejšie prekladaný autor na svete, dokonca v šiestej dekáde minulého storočia mu v prekladoch diel patril celosvetový primát.

OČARENÝ ROBINSONOM

Jules Gabriel Verne sa narodil 8. februára 1828 v Nantes, v ulici Olivier-de-Clisson na umelo vytvorenom ostrovčeku Île Feydeau. Bol prvý z piatich detí parížskeho právnicka Pierra Vernea a Sophie Allote de la Fuÿe, ktorá pochádzala z nantskej námorníckej rodiny. Verneovci boli v Nantes známi ako silno katolícka rodina.

Detstvo Julesa Verna je spojené s ostrovom Feydau uprostred Loiry, kde vyrástol, mal kamarátov a kde prežíval dobrodružné snové cesty. Strýko Châteaubourg, ktorý bol maliar, tieto chlapčenské sny podporoval. Jules ho navštevoval s mladším bratom Paulom, ktorý sa narodil v tom istom roku ako budúci spisovateľ. Strýko mal albumy s vlastnými kresbami z krajín, ktoré spoznal a tieto malého Julesa veľmi zaujímali.

V roku 1834, vo veku šiestich rokov, poslali malého Julesa do internátnej školy priamo v Nantes, ktorú viedla pani Sambinová. Bola to vdova po námornom kapitánovi, ktorý zmizol pred tridsiatimi rokmi. Svojim žiakom často hovorila, že jej manžel je s najväčšou pravdepodobnosťou stroskotanec a že ona má stále nádej, že sa vráti ako kedysi Robinson Crusoe. Téma Robinsona Verneho v podstate neopustili po

celý jeho život a objavuje sa aj v niektorých jeho románoch.

O rok neskôr začal chodiť Jules spolu s bratom Paulom do školy Saint-Stanislas, ktorá bola vedená v prísnom katolíckom duchu. Jules bol veľmi nadaný žiak a rýchlo sa stal primus ročníka. Vyznamenal sa v *mémoire* (recitácia z pamäte), v zemepise, gréčtine, latinčine či v speve.

Ďalšie roky strávil ako laický študent v malom seminári Saint-Donatien, ktoré neskôr opísal v nedokončenom románe *Un prêtre en 1839* (*Kňaz v roku 1839*).

VERŠE PLNÉ VIERY

Podľa všeobecne rozšírenej legendy sa mal 11-ročný Jules nechať najat' ako plavčík na loď *Coralie*, ktorá mala vyplávať do Indie. Údajne chcel len splniť sľub a doviest' sesternici Caroline korálový náhrdelník. Julesov otec mal doraziť práve v čas, aby synovi zabránil vyplávať. Vtedy mal vraj Jules sľúbiť otcovi, že bude cestovať „len v svojich predstavách“.

Aj keď sa tento príbeh až úplne takto nestal, sčasti sa zakladá na pravde. Jules neskôr v svojich spomienkach totiž napísal, že vstúpil na palubu *Coralie*, no nie z cieľom odplávať, ale s túžbou dôkladne si ju preskúmať a všetkého „sa dotknúť“.

Po absolvovaní Lycée Royal v Nantes odchádza Jules Verne v roku 1847 do Paríža, kde na žiadosť otca začína študovať právo. Zamiluje sa do Rosy Herminie Arnaud Grossetièrovej a začína skladať básne, v ktorých ju ospevuje. Rodičom Herminie sa však nepozdáva študent s neistou budúcnosťou, takže vzťah sa rozpadá.

Jules si svoje sklamanie začal doslova vybiť písaním. Do Paríža si so sebou priniesol nedokončený už spomínaný román *Kňaz v roku 1839*, divadelné hry vrátane dvoch tragédií a svoje básne. Najmä v básňach sa odráža Ver-

neho hlboká katolícka viera. Keď jeho sestra išla na prvé sv. prijímanie, brat Jules na jej počť napísal verše:

*Ako si podobná strážnemu anjelovi,
ktorý náručím ťa chráni i tvoje kroky,
žiariac nevinnosťou leť s ním do nebies,
aby tvoje srdce nepoškodil hriech.*

V inej básni sa Verne vyznáva z lásky k Bohu:

*Milujem ťa, Bože. Keď žehnáš nám stále
v srdciach kvitne rosa nasýtenia.
Poznám jej meno – nádej.*

Verneho najdlhšia báseň je rozjímajenie o Ježišovej smrti *Poludňová pobožnosť Zeleného štvrtku*. Okrem iných sú v nej aj tieto krásne verše:

*Tabernákulum, kde prebýva milosť,
je prázdne a bezútešne prázdne je aj
srdce kresťana.*

*Kristus je mŕtvý,
mŕtvý a smrti – obeta!
Sníma tak hriechy sveta...*

Spoločne so svojím otcom prebásnil mariánsky hymnus *Ave, Maris Stella*. Verneho básne vyšli až v roku 1989 pod názvom *Poésies inédites* (*Nepublikované básne*).

DRAMATIK

Julesa čoskoro jeho strýko Châteaubourg uvedie do literárnych salónov. Tu sa dostane do kontaktu aj s Alexandrom Dumasom a jeho synom. Predstaví im rukopis komédie *Les Pailles rompues* (*Rozbitá slama*), ktorú uvedú v divadle v roku 1850. V tom čase získa mladý Verne miesto sekretára v divadle Théâtre Lyrique. Plat síce nedostáva, ako odmena za jeho prácu je, že divadlo uvádza jeho hry. Až do roku 1855 je Jules veľmi plodným dramatikom. Jeho hry však zostanú z veľkej časti nevydané až do roku 2005.

Verneho básnický talent si všimol aj mladý skladateľ Aristide Hignard, ktorému Jules napísal niekoľko textov pre jeho šansóny.

Roku 1851 sa Verne zoznamil s „Pitre“ Chevalierom, šéfredaktorom revue *Musée des familles*. Tu Verne publikuje svoje prvé poviedky. V tom istom roku úspešne ukončí štúdium práva.

Na jednej svadbe sa Verne zoznámi so sestrou nevesty, s Honoriou Morelovou, 26-ročnou vdovou, matkou dvoch dcér. V roku 1857 sa zoberú. Spolu mali syna Michela, ktorý po otcovej smrti dopísal niektoré jeho ešte nedokončené diela.

Verne si uvedomuje, že písanie ho neuživí, tak si od otca požičia peniaze, ktoré investuje na burze. Ak však nie je na burze a nesleduje vývoj svojich akcií, zavieria sa do pracovne a usilovne píše.

SLÁVA

Rok 1862 je pre Verna prelomový. Zoznamil sa s nakladateľom Pierrom-Julesom Hetzelom, ktorý vydal jeho dobrodružný román *Päť týždňov v balóne*. Román mal taký obrovský úspech, že Hetzel ponúkol Julesovi exkluzívnu zmluvu na 20 rokov, v ktorej sa Verne zaviazal napísať dva zväzky ročne. Zmluva Verneovcov finančne zaistila a umožnila Julesovi žiť sa len jeho milovaným písaním.

Hetzel aj vymyslel súhrnný názov pre Verneovo dielo, a to *Podivuhodné cesty* (*Les Voyages extraordinaires*), ktoré mali podľa nakladateľa „zhrnúť všetky znalosti zemepisné, geologické, fyzikálne, astronomické, tak ako ich zhromaždila moderná veda, a spracovať tak farbitým a pútavým spôsobom dejiny sveta“.

V roku 1864 uzavrel Hetzel a Verne druhý kontrakt na napísanie dejín veľkých zemepisných objavov. Celkovo Hetzel päťkrát zmenil zmluvu, pričom honorár sa vždy zvyšoval, takže Verne mal nadštandardné príjmy.

Verne skutočne publikoval dve alebo viac zväzkov ročne. Najúspešnejšie z nich sú: *Cesta do stredu Zeme*, *Cesta na Mesiac*, *Dvadsaťtisíc míľ pod morom* či *Cesta okolo sveta za osemdesiat dní*. Verneho už živila len literatúra. Je však zaujímavé, že väčšina z jeho príjmov pochádzala z javiskových adaptácií *Cesty okolo sveta za osemdesiat dní* a z *Michaila Strogova*.

Jules Verne v svojich dielach predpovedal celý rad vedeckých a technických objavov, ako napríklad diaľkové lety balónom, veľkokalibrové delo, videofón, skafander, elektrický motor,

kozmetické lety, tank, vrtuľník, vysokorýchlostný vlak, automobil na plynový pohon, kalkulačka... Už za života sa stal slávny.

Jules Verne zomrel 24. marca 1905 v Amiens. Jeho syn Michel sa po otcovej smrti postaral o vydanie posledného Vernovho originálneho románu *Zatopená Sahara* a knihou *Maják na konci sveta* začal s dlhoročným vydávaním ďalších zväzkov *Podivuhodných ciest*. V týchto dielach však Michel vykonával značné zmeny, takže originálne verzie boli vydané až koncom 20. storočia.

CENZÚRA

Problém originality Verneho diel spôsobil aj to, že v komunistickej časti Európy sa čitatelia nič nedozvedeli o Verneho katolicizme. Cenzúra všetko, čo sa týkalo náboženstva, nemilosrdne vyškrtávala. A naškrtala sa pomerne dosť. Verne totiž okrem svojich pacifistických postojov v svojich románoch často zahŕňal aj svoje katolícke predstavy o Bohu či Božej Prozreteľnosti. Cenzori vypúšťali texty a odkazy s náboženským rozmerom, ktoré katolík Verne v svojich románoch bežne používal, ako aj latinské citáty zo Svätého písma.

No komunistickí cenzori neboli prví, ktorí sa dostali do sporu s Verneho katolíckym pohľadom na svet. Už jeho liberálny nakladateľ Pierre-Jules Hetzel naliehal, aby Verne svoje diela zaodieval do neutrálneho a bezkonfesionálneho hávu. Hetzel mu dokonca odmietol vydať román *Paríž v 20. storočí*, ktorý by podľa neho svojím pohľadom na pretechnizovanú budúcnosť pobúrili verejnosť. V tom čase sa totiž začínal veľký odklon od praktizovania viery a spoločnosť začala klásť dôraz na vedu a techniku, no bez Boha.

Vari najsilnejšie vtlčil Verne svoju katolícku pečať do slávneho románu *Pätnásťročný kapitán*. V knihe je častá citácia zo Svätého písma, no kritika upozorňuje najmä dve skutočnosti, ktoré sú pre dej románu vlastne nepodstatné, ale dokazujú Verneho vieru.

Prvá je, že mladú sirotu Dicku Sanda vychováva pestún a dobrodinec James Weldon v katolíckej viere, ku ktorej sa hlási aj Weldonova rodina. Kritici upozornili na to, že Verne chcel aj pre dej nepodstatnú vec zdôrazniť svoj katolicizmus.

Druhá vec sa týkala pána Weldona. Znalci sa nie neoprávnene pýtali: Ak je Weldon Američan, prečo ho Verne predstavil ako katolíka, a nie ako baptistu či pre Američanov iné typickejšie vierovyznanie? A prečo vôbec spomínal Weldonovo vierovyznanie a spôsob výchovy?

STRETNUTIE S PÁPEŽOM

O Verneho katolíckej viere svedčí aj jeho návšteva Vatikánu. S celou rodinou ho na súkromnej audiencii prijal pápež Lev XIII., ktorý sám verneovsky čítal a ako literatúru pre mládež si ich vysoko cenil. Pápež počas stretnutia povedal: „Neunikla nám vedecká stránka vašich diel, ale predovšetkým si ich vážime pre ich čistotu, mravnú a duchovnú hodnotu. Žehnáme vám i vašim dielam a vás žiadame, aby ste v svojej práci nepoľavovali.“

Verneov synovec, ktorý bol tiež na audiencii prítomný, neskôr spomínal, že strýko Jules mal slzy v očiach.

Podľa životopiscov bol Jules Verne jeden z mála vtedajších vychytených francúzskych spisovateľov a vzdelancov, ktorý zostal verný po celý svoj život Katolíckej cirkvi.

PAVOL PRIKRYL
(Snímky: wiki)

Nad knihou W. Kaspera *Milosrdenstvo. Základný pojem evanjelia – kľúč ku kresťanskému životu*

Milosrdenstvo je životný postoj

V oktáve Nedele Božieho milosrdenstva a v príprave na mimoriadne jubileum Svätého roku milosrdenstva vyšla v Spolku svätého Vojtecha dielo zaujímavá kniha, ktorá sa zaoberá práve Božím milosrdenstvom.

Téma milosrdenstva málokedy rezonovala tak silno ako v 20. a 21. storočí. V posledných desaťročiach sa spája predovšetkým s videniami a posolstvami poľskej rehoľníčky sv. Faustíny Kowalskej. Ako však potvrdzuje fundovaná teologická štúdia nemeckého kardinála Waltera Kaspera, téma Božieho milosrdenstva je hlboko teologická a zároveň teologicky iba málo spracovaná. Aj to bol dôvod, prečo sa dogmatický teológ a bývalý prefekt Kongregácie na podporu jednoty kresťanov rozhodol tejto téme venovať vedecky.

AKTÍVNA ČINNOSŤ

Pojem *milosrdenstvo* sa v hebrejčine vyjadruje slovom *rachámim*. V preklade ide o milosrdenstvo, o súcitnú lásku, ktorá je typická pre materinskú lásku. Milosrdenstvo je však aj *chesed*, čiže verná láska, ktorá je typická pre otcovskú lásku.

Podľa Kaspera byť milosrdný znamená mať otvorené srdce pre núdznych, byť pozorný voči blížnemu, vidieť utrpenie ľudí, ich zranenia a potreby. Byť milosrdný znamená chodiť po svete s otvorenými očami a nezarádiť sa do prúdu „globálnej indiferentnosti“, o ktorom hovoril aj pápež František.

Milosrdenstvo podľa W. Kaspera nie je iba obyčajný súcit, ktorý ostáva pri cíte, ale je to životný postoj, aktívna čnosť. Milosrdenstvo nepohýna iba srdce, ale aj ruky a nohy. Káže nám vstať a vykročiť v ústrety blížnemu, pomáhať mu ako milosrdný Samaritán, ktorý sa pre svojho blížneho neváhal zohnúť do prachu ciest, dotknúť sa jeho rán, zaplatiť hostinskému, aby sa o neho postaral a pomohol mu.

SPRAVODLIVOSŤ

No milosrdný Samaritán urobil viac, ako si vyžadovala spravodlivosť, lebo milosrdenstvo je najvyšším prejavom spravodlivosti, je najdokonalejšou rea-

lizáciou spravodlivosti. Podľa Kaspera je spravodlivosť minimom milosrdenstva, je minimom toho, čo sme povinní dať tomu druhého preto, lebo má na to právo – aj keď často nedávame ani toto.

Milosrdenstvo nestojí proti spravodlivosti, ale ju predpokladá a prevyšuje; je naplnením spravodlivosti. Kardinál opäť predkladá ako príklad milosrdného Samaritána, ktorý nebol povinný zaplatiť za starostlivosť o svojho blížneho, ale išiel ďalej, lebo milosrdenstvo dáva viac ako spravodlivosť.

A práve takýto postoj mení svet. Svet, v ktorom vládne iba spravodlivosť, je chladný, mrazivý. Autor podmanivo opisuje tento antagonizmus, s ktorým bojovali mnohí učenci a svätci minulosti i moderných čias. Nemohol nespomenúť Tomáša, Augustína či Ambróza, ale ani celú plejádu tých, ktorí sa v živote vážne zmietali obavami o svoju spásu.

OHLASOVANIE

Prvoradou úlohou Cirkvi je ohlasovať posolstvo o Božom milosrdenstve. Kasperova kniha veľmi vhodne zapadá do doby, keď Cirkev stojí pred závažným problémom, ako novým spôsobom ohlasovať posolstvo o Bohu ľuďom, z ktorých mnohí žijú tak, akoby Boha nebolo, alebo sa zmietajú v telesnej a duchovnej biede. Nová evanjelizácia si vyžaduje predovšetkým ohlasovanie a preukazovanie Božieho milosrdenstva, ktoré vedie ku konverzii. Žiaľ, nemilosrdnými postojmi mnohí tí, ktorých stavovskou povinnosťou bolo a je prejavovať milosrdenstvo, vyhánali a ešte aj dnes vyhánajú ľudí z kostolov a spovedníc.

Kardinál Kasper verí, že jeho slová sa stanú pre mladšiu generáciu teológov podnetom, aby „objavili“ Božie milosrdenstvo a budovali „kultúru milosrdenstva“ v časoch, ktoré kladú pred teológiu ťažké otázky: Čo znamená veriť v milosrdného Boha? Ako možno zlaadiť utrpenie nevinných s Božím milosrdenstvom? Ako možno zlaadiť Božie milosrdenstvo s Božou spravodlivosťou? Aké dôsledky má posolstvo o milosrdenstve pre Cirkev?

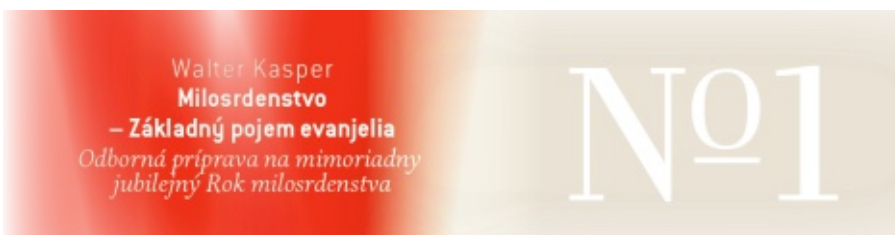
VÝZVA

W. Kasper sa svojou knihou o milosrdenstve zaradil medzi autorov, ktorí vyzývajú na radikálne prežívanie evanjelia. Vyzýva k návratu ku koreňom, k veľkej tradícii Cirkvi, reprezentovanej toľkými svätými. Tak ako je náročná cesta nasledovania Krista v evanjeliu, takisto náročná je aj cesta milosrdenstva. Autor pripomína, že milosrdenstvo je životný štýl, pretkaný skutkami telesného a duchovného milosrdenstva, ktorých obsah sa v súčasnom svete stále väčší rozširuje. Kto len raz v živote zakúsil, čo znamená stretnúť sa s Božím milosrdenstvom, často prejavom prostredníctvom milosrdného človeka, bude vždy presvedčený, že ide o premieňajúcu skúsenosť, o najsilnejší impulz ku konverzii. Svedčí o tom aj súčasná „atmosféra milosrdenstva“ navodená pápežom Františkom, ktorý svojím ohlasovaním milosrdenstva oslovil nespočetné zástupy jednotlivcov v Cirkvi i mimo nej a svojimi slovami plnými milosrdenstva uzdravuje zlomených srdcom.

Kniha Waltera Kaspera predstavuje vademékum božského i ľudského. Poskytuje bohatý teologický kontext pre všetkých, ktorých sa milosrdenstvo „týka“, aby túto tému v Roku milosrdenstva ďalej rozvíjali. Zároveň pomenúva aj pomýlené postoje a skutky v živote spoločnosti i Cirkvi, čím vyzýva na dôkladné spytovanie svedomia.

Táto kniha si žiada zaujať postoj. Téma milosrdenstva totiž prináša do života Cirkvi novú jar. Ale ako to kardinál Kasper povedal v jednom rozhovore, pre mnohých to nebude nová jar, ale „studená sprcha“.

IVAN ŠULÍK

Je po zime...

**Jar. Nádej, začiatok, symbol, nový život, vzkriesenie...
Vôňa hliny, pestrosť farieb, hudba orchestra prírody...
Múza básnikov...**

Pavol Prikryl

Marec

Už ruka slnka zvlieka kabát zimy,
hoci je ešte stále prikrátka.
Trasie sa nad gombíkmi poslednými,
fľakatí kožu zeme-teliatka.

Len nechaj šticu trávy, nech si dymí,
má ešte svoj čas prijať zvieratka.
Už ruka slnka zvlieka kabát zimy,
hoci je ešte stále prikrátka.

Maštal'ka vstáva, hrebie na vrátka.
Čakajú starší bratia. A my s nimi.
Na strechách je už iba pozlátka.

Už ruka slnka zvlieka kabát zimy,
hoci je ešte stále prikrátka.

Ján L. Doránsky

Predjarná

Dnes mi je dospevu,
nepýtaj sa prečo.
Môžbyť, že z tvojho úsmevu,
môžbyť, že vo vzduchu je niečo.

Sť'a tvoje prsty slnka
cítim na tvári,
mladšia krv v žilách žblnká
v novom predjari.

Sť'a čašu vína deň ten
ku ústam si nahnem,
iný sa vidím cezeň:
Kto povedal, že starnem?

Jozef Milučký

Ako prichádza jar

Keď kohút skončí, pootvárajú sa
mosadzné ústa blatúchov a pijú.
Pokrievka vône, ako bralo ťažká,
korzuje modrou transfúziou vody.

Vstávajú trávy, od skrehnutia nemé,
hrdlá im okul podkovami srieň.

Ihlice šípok ako jakobíni
dýkami pukov kričím blýskajú.

Slnčný prameň spiatky na zem kráča.
Hlt ako byl'ka chuti zmrzlinou.
Do vetiev mňkko zaplietol sa vietor.
Odcválal prísny Martin na koni.

Gorazd Zvonický

Ostýchavá jar

Klope a nejde. Všet je ostýchavá!
U vás to ako vyzerá?
Ja sa tu cítim ako múdra krava,
ktorá vie, že už rásť by mala tráva,
a musí sečku, chudera.

Aj kosti túžia po slnečnom lúči,
a jar je ozaj váhavá.
Sad broskyňový bojazlivo pučí,
tých chorľavejších ešte kašeľ mučí
a vypichá sa prhl'ava.

Raz predsa bude teplejšie, hej, bude,
zem precitne, niet pochyby.
Zas okrídli sa život stuhlý v hrude,
len tichý blázon zabudne si v búde
myšlienky, sieť a pohyby.

Eugen Vesnin

Prvé semä

Slnce sa síce ešte prevaľuje
ako pecivál
z jedného oblaku na druhý
a opakmi rúk si premína
rozospaté oči

no zem sa vajatá
a v údolí už vybuchuje z hrúd
prvé semä
nového
požehnaného života.

Hospodár rozkročený
na roli starootcovej
ako keby už počul zlato chrestiť v klasoch
cíti sa šťastný
ani poloboh.

Valentín Beniak

Sýkorky na predjari

Či si tá, či si ten,
koho nám z rána vítať treba?
hospodár, máte ešte chleba,
dobrý deň.

Či si ten, či si tá,
raz najeme sa dosýta,
ide jar, ide jar,
zeleným dúškom opitá
usadne muška na konár,
vtáča o muške klebetí,
ide jar, ide jar,
nasyp pozadkov, hospodár,
vtáča má hladných sto detí,

či si tá, či si ten,
ide jar,
dobré ráno, hospodár
dobrý deň!

Pavol Országh-Hviezdoslav

Jarné kvietky

Povedz, kvietku zlatý tmavom na úhore,
jak sa voláš? – Podbeľ. – A čo kukáš hore?
— Pozerám, či pride skoro orať, gazdu;
ovenčím mu ver' pluh, keď poženie
brázdu.

Ty, zpod kra zas sivé čo upieraš očká,
tebe ako meno? – Ja som fialôčka.
– A čo vzdycháš? Čakáš var' tiež koho
s vienkom?
– Dievčinu, čo pôjde tadiaľ
s poludienkom.

A vy tam na briežku? – My sme
sedmokrásy.
– Čo robíte? – Čosi; češeme si vlásy.
– A čo smežete sa? – Hi-hi... len pre
pletku;
včera boli u nás dvaja na posiedku...

– Dvaja na posiedku? Iste dáki milí –
– Hi-hi... pravda, takí. – A jak sa bavili?
– Hi-hi... nepovieme. – Trhali var' kvieťa?
– Hi-hi-hi-hi-hi-hi... Kvety neklebetia!

Pred 420 rokmi sa narodil *Záchranca Viedne*, ktorý sa hlásil k slovenskému pôvodu

Juraj Szelepcsényi-Pohronec sa narodil v Slepčanoch 24. apríla 1595. Pochádzal z chudobného slovenského zemianskeho rodu. Rodičov mu zabili Turci pri nájazde na Slepčany. Ujal sa ho kardinál Páter Pázmány.

UHORSKÝ PRÍMAS

Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Trnave a v rokoch 1627 až 1634 študoval filozofiu a teológiu v Ríme v Nemecko-uhorskom kolégiu. Dosahoval vynikajúce výsledky.

Po skončení štúdia získal doktorát filozofie, ako aj posvätné teológie. V roku 1634 sa stal farárom v Senci, ale už v roku 1646 sa stal ostrihomským kanonikom a kancelárom Arcibiskupského úradu so sídlom v Trnave. V tom istom roku sa stal aj fôldvárskeho opátom a ostrihomsko-svätôjurským prepoštom.

V roku 1642 ho vysvätili za titulárneho novijského biskupa a stal sa aj piľišským opátom. V roku 1643 sa stal čanádskym (Csanád) a päťkostolským (Pécs) biskupom a v roku 1644 bzovickým opátom i vesprémskym a jágerským (Eger) biskupom. Vtedy sa stal aj uhorským kancelárom. V roku 1648 sa stal nitrianskym sídelným biskupom a súčasne aj županom Nitrianskej stolice.

V roku 1657 sa stal kaločským (Kaloča) arcibiskupom, ale ponechal si aj titul nitrianskeho administrátora. V roku 1666 sa stal ostrihomským arcibiskupom a uhorským prímasom. Súčasne bol aj županom Ostrihomskej, Vesprémskej a Tekovskej stolice. Po vymenovaní za ostrihomského arcibiskupa sídlil v Trnave, v Košiciach a v Bratislave. Zomrel 14. januára 1685 v českých

Záchranca Viedne

Bol arcibiskup, diplomat, umelec i publicista, staral sa o chudobných a hlásil sa k slovenskému pôvodu. Zachránil Viedeň pred Turkami. JURAJ SZELEPCSÉNYI-POHRONEC.

kých Letovicích a pochovali ho v rakúskom Mariazell.

DONOR OBRANY

Juraj Szelepcsényi-Pohronec vynikal aj ako diplomat. V rokoch 1641 až 1644 bol tri razy v Carihrade na diplomatickej misii u sultána Ibrahima. S diplomatickým poslaním bol dva razy u budínskeho pašu a s poľským kráľom rokovao o vrátení založených spišských miest. Z poverenia Uhorského snemu bol splnomocnencom pre úpravu moravsko-slovenských hraníc.

Od jesene 1663 do jari 1664 okupovali Turci Nitru. Jurajovi Szelepcsényimu sa podarilo zachrániť kapitúlsky archív. Keďže Turci značne poškodili katedrálu, postaral sa o jej opravu a novú výzdobu.

S jeho menom sa spája aj najstaršia po latinsky napísaná kniha na území Uhorska – *Nitriansky evanjeliár* (nazývaný aj *Szelepcsényiho kódex*) z 11. storočia, ktorý daroval Nitrianskej kapitule.

V diecézach, v ktorých pôsobil, sa usiloval o prehĺbenie náboženského života, čo sa spájalo s rekatolizáciou. Bol svedkom smutných udalostí náboženských nepokojov, o ktorých informoval v roku 1684 pápeža Inocenta XI. Uviedol aj mená dvadsiatich zavraždených kňazov a označil ich za mučeníkov.

Juraj Szelepcsényi sa zaslúžil o otvorenie právnickej fakulty na univerzite v Trnave. Prispieval i na opravu kostolov. Spolu s cisárom Leopoldom I. potvrdil aj zakladaciu listinu univerzity v Košiciach, zverenej jezuitom.

Na protitureckú obranu venoval Juraj Szelepcsényi pol milióna zlatých, pri obliehaní Viedne dal na tento účel všetko svoje striebro v hodnote 170-tisíc zlatých.

Szelepcsényi všestranne podporoval tamojších obrancov. Dokonca dal vyhotoviť medailóniky s vyobrazením Panny Márie. Medailónik dostal každý obranca mesta, aby ho mal v boji pri sebe.

Juraj Szelepcsényi-Pohronec si vyslúžil pomenovanie *Záchranca Viedne*. Jeho aktivity vlastne pomohli udržať

Viedeň do času, kým k mestu prišiel so svojím vojskom poľský kráľ Ján III. Sobieski. Obliehanie Viedne sa začalo 14. júla 1683, keď k mestu dorazila hlavná turecká armáda. Rozhodujúca bitka sa uskutočnila 11. a 12. septembra 1683. Vyhrali ju poľsko-rakúsko-nemecké sily (Svätá liga) na čele s poľským kráľom Jánom III. Sobieskim proti armáde Osmanskej ríše pod velením veľkovezíra Karu Mustafu. Rozhodujúca bitka trvala asi 12 hodín, jedenásť a pol hodiny prebiehalo delostrelecké ostreľovanie a útok Sobieskeho vojsk trval iba pol hodiny.

NÁRODOVEC

Juraj Szelepcsényi-Pohronec bol aj publikačne činný. Jeho teologickú prácu *Propositiones theologicæ defensæ* (*Predstava teologickej obrany*) vytlačili v Ríme v roku 1634. Vydal dokumenty a uznesenia Trnavskej synody, aj ostrihomský rituál, ktorý okrem textov v nemčine a maďarčine obsahoval aj slovenské krstné a sobášne formuly. Tlačou vyšli tiež jeho kázne a pastierske listy.

Vynikal aj ako umelec, grafik a medirtec. Známe sú najmä jeho portréty panovníkov i cirkevných hodnostárov. Vytvoril aj svoj autoportrét.

Juraj Szelepcsényi-Pohronec sa hlásil k slovenskému pôvodu. K Slovákom mal mimoriadne pozitívny vzťah – mnohých povýšil do zemianskeho stavu, dal vyštudovať veľa chudobných sirôt, aktívne podporoval slovenské povedomie priamo na panovníckom dvore vo Viedni, rozšíril používanie slovenského jazyka aj slovenských bohoslužieb.

V Trnave dal Juraj Szelepcsényi postaviť osobitný Kostol sv. Mikuláša pre slovenských veriacich.

V druhej polovici 17. storočia nebolo v Žiline už dlho ani stopy po katolíckych bohoslužbách. Viac ako dve tretiny obyvateľov Žiliny tvorili evanjelici augsburského vyznania – luteráni. Preto Juraj Szelepcsényi vyslal do Žiliny jezuitov, ktorí sem po prvý raz prišli v roku 1654.

EUBOMÍR V. PRIKRYL
(Snímka: archív autora)

UMENIE DUCHA - Návrat súčasného umenia do chrámu

East Spirituality

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu**. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

„Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď umrie.“ (Jn, 11,25)

Zobuj si z nôh obuv, lebo miesto, na ktorom stojíš, je zem svätá! To sú slová Boha Mojžišovi, keď sa približoval k horiacemu kru, v podobe ktorého sa mu zjavil.

Vstúpiť do chrámu znamená vstúpiť na posvätnú pôdu. Chrám je miestom, kde je zvláštnym spôsobom prítomný Boh v Eucharistii, miestom modlitby, stíšenia a otvorenia sa jeho pôsobeniu v našich životoch.

Religionista Mircea Eliade považuje vstup do chrámu za hranicu, územie, kde sa uskutočňuje prechod zo sveta profánneho do sveta posvätného.

Vstup do chrámu je sprevádzaný gestom pokľaknutia a znamením kríža, ktorým sa hlásime ku Kristovi, uvedomujeme si, komu patrí náš život a komu sme uverili. Toto gesto a sprievodné slová „v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ patria k dávny kresťanským gestám, ktoré spomína už sv. Cyril Jeruzalemský (4. storočie n. l.).

Dôležitým aspektom sakrálnej architektúry je svetlo, ktoré symbolizuje Boha. Vo veľkonočnom období nám symbolika svetla pripomína aj vzkrieseného Krista. Slová veľkonočného spevu nás všetkých pozývajú, aby sme prežili radosť zo vzkriesenia: „Zaraduj sa, zem, zaplavená toľkým jasom, lebo svetlo večného Kráľa vymanilo ťa z moci temnot.“

MONIKA STACHO v svojom cykle *East Spirituality* fotografovala chrámy na východnom Slovensku, z ktorých mnohé patria k významným kultúrnym pamiatkam.

Gotická poschodová Kaplnka Zápoľských v Spišskom Štvrtku z roku 1473, zaklenutá rebrovou klenbou je postavená v štýle francúzskych palácových kaplniek, ranogotický Kostol sv. Alžbety v Dravciach z druhej polovice 13. storočia má za oltárom maľby, ktoré patria k najkvalitnejším neskorobyzantským maľbám na Slovensku.

Autorka však nepredkladá klasické dokumentačné fotografie architektúry. Tie jej zachytávajú priestor (hlavný oltár a klenbu) chrámu z pohľadu kľáčiaceho človeka hľadajúceho smerom hore. Symbolicky vyjadrujú pokoru a odozvanosť človeka pred Bohom.

Autorka vysvetľuje túto symboliku: „Každý príchod do kostola si vyžaduje pokľaknutie. Za posledných niekoľko sto rokov sa tisíce kolien dotýkali týchto kostolných dlážok a dlažieb. Fotografie snímané z príkrej výšky sa usilujú pripomenúť túto skutočnosť, rovnako ako to, že práve tento úkon je nasmerovaný na opačnú stranu – smerom hore. Christos voskresel!“

-red-

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

**Celý ročník
si môžete objednať
kedykoľvek v priebehu roka.
Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.**

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikrýl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK20 0200 000000 7516949112